

„A megújuló *Evangelikus Élet* koncepciójának ismertetésén túl szóba kerültek az egyházi élet aktuális kérdései is.”

Egyházmegyei találkozót tartottak Pápán ► 3. oldal

„Fontos tudatosítani a gyülekezetekben és lelkészeikben, hogy az elvándorlás több generáció óta tartó jelensége, a népegyházi keretek felbomlása nem feltétlenül a megmaradtakat kell, hogy minősítse.”

Borsod-hevesi panoráma ► 7. oldal

„A piaci szektorban könnyen lehet igazgatni a beosztottakat, de a lelkészeknek ilyesmire nincsenek eszközei. Neki az ihletet, a szenvedélyt kell tudnia átadni, csapatot kell építenie a gyülekezetből.”

Vízión, ihlet és buzdítás ► 10. oldal

„Az embereknek fájdalmaik vannak, és vigasztalás kell nekik. Aki nem tud vagy nem akar vigasztalni, az nem menjen emberek közé!”

Fájdalmaink ► 11. oldal

Az evangélium célja ► 2. oldal
Migráció és misszió ► 3. oldal
Velünk élő 56 ► 8–9. oldal

„Szüntelenül imádkozzatok” ► 12. oldal
Vladár Gábor emlékezete ► 13. oldal
Közösségvállalás a klímacsúcsig ► 15. oldal

Protestáns értékek gálaestje

KISS TAMÁS FELVÉTELEI

► „Legyen bátorságunk kimondani: egy keresztény kultúrában a legfontosabb ismeret az élő, egyetlen Isten ismerete” – hangsúlyozta *Steinbach József* református püspök, aki a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnökeként köszöntötte múlt vasárnap az *Október a reformáció hónapja* elnevezésű programsorozat budapesti gálaestjének résztvevőit. Az *Uránia Nemzeti Filmszínház* patinás nagyszínház pulpitusáról ezúttal *Varga Mihály* nemzetgazdasági miniszter előadása hangzott el.

Jelen idejű reformáció

► Mit adott a reformáció Európának és a világnak? – erre a kérdésre kereste a választ az a konferencia, amelyet a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készülve a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) rendezett október 17-én Budapesten, a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Bölcsészettudományi Karának dísztermében.

A konferencia alcíme akár lehetett volna az is, hogy *mai reformáció*, ugyanis a felekezetek neves előadói a közel ötszáz éve kezdődött szellemi és lelki megújulást jelen időben értelmezték. A tanácskozás nem titkolt célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a reformáció szellemi, kulturális és társadalmi jelentőségére, ma is élő és ható értékeire, egyszerre aktuális és időtálló üzeneteire.

Az egész napos konferencián az előadásokon túl megszólalt – többek között – *Illyés Gyula* és *Reményik Sándor* lírája *Lázár Csaba* színművész előadásában; a Kossuth-díjas *Gryllus Dániel* és *Gryllus Vilmos* pedig a reformáció korának zenei kincseivel, *Arany János* és *Weöres Sándor* megzenésített verseivel és kortárs lírával is gyönyörködtette a jelenlévőket.

► Folytatás az 5. oldalon

Magyarországon először 1939-ben rendezett protestáns napokat a református és az evangélikus egyház. A hagyományt 1993-ban újították fel, az eseménysorozatba azóta a MEÖT más tageszervezetei is bekapcsolódtak. Az idei rendezvényen – a MEÖT tageszervezeteinek vezető képviselői mellett – részt vett *Czibere Károly* szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár, *Bagdy Gábor* főpolgármester-helyettes és *Hafenscher Károly*, az állami Református Emlékbizottság munkájának segítéséért felelős miniszteri biztos.

A rendkívül színvonalas kulturális programban közreműködött a *Vox Nova baptista férfiak*; az Orosz-házi Evangélikus Egyházközösséghez kötődő *Alföld Quartett*, a *Mezőtúri Református Kollégium diákjainak*

Pósa Zoltán

Varga Mihály

kórusa, valamint az *Újpesti baptista harangzenekar*.

Az ünnepi előadást *Varga Mihály* nemzetgazdasági miniszter tartotta. „Ma is a reformáció talaján állunk, amikor meghatározzuk helyünket a világban” – mondta a Karcagi Református Egyházközösségben egy évtizeden át presbiteri tisztséget is betöltött miniszter, és hangsúlyozta: az elmúlt években Magyarország szakított az önállóságát korlátozó politikával, és mert a hagyományaira, a hit értékeire és a magyarság erejére támaszkodni.

A reformációi gálaesten a Protestáns Újságírók Szövetségének Rát Mátyás-életműdíját vehette át *Pósa Zoltán* József Attila-díjas író, költő, újságíró, kritikus, szerkesztő. (Az *Evangelikus.hu* címen az estről videófelvételek is megtekinthetők.)

► EvÉlet-infó

Reformáció és revolúció

■ DR. CSEPREGI ANDRÁS

Október a reformáció hónapja. Október a forradalom hónapja. Naptárunkban békésen megfér egymás mellett októberben a piros betűs 23-a és a – számunkra piros betűs – 31-e. Hullanak a pirosodó levelek, piros vér a pesti utcán, reformáció ünnepén piros az oltárterítő színe. Mintha még a színek is a reformáció és a revolúció harmóniáját hangsúlyoznák.

Ha ezt a harmóniát a politikátörténet felől közelítjük meg, magától értetődőnek látszik. A magyarországi reformáció egyházainak sok képviselőjét találjuk meg a szabadságküzdelmek és a forradalmak élén. A református *Bocskai* és az evangélikus *Thököly*. Az evangélikus *Kossuth* és *Petőfi*, akik nélkül nem beszélhetünk 1848-ról. A két világháború közötti időszak fontos radikális politikusai, az evangélikus *Bajcsy-Zsilinszky Endre* és *Gömbös Gyula*.

1956-nak nincs országos ismertségű evangélikus hőse, de a református *Bibó István* nevét mindenki ismeri. *Jeszenszky Géza* professor az evangélikus presbiterok szeptemberi országos találkozóján joggal beszélt a reformáció egyházainak progresszív, emancipációra törekvő, néha forradalmi karakteréről – ha a politikátörténet felől közelítünk hozzájuk.

Ha viszont a református teológia felől vizsgáljuk meg a forradalmat, sokkal bonyolultabb a kép. A forradalmár az az ember, aki meg van győződve a maga igazáról, és ki is mer állni magáért, sőt másokért is. A két nagy reformátor, *Luther* és *Kálvin* emberképének a hátterén viszont a forradalmár önhitt, gögös, magában bízó karakternek tűnik. Szerintük az az ember, aki Isten szemében keresztül, tehát teológiailag helyesen tekint magára, bűnbe gabalyodott, tehetetlen embert lát, aki magától csak a rosszra képes. Ennek az embernek folytonosan önvizsgálatot kell tartania, fel kell fedeznie magában a bűnt, és könyörögnie kell Isten bocsánatáért. Ha megkapta a feloldozást, újra kell kezdenie az egészet.

A reformátorok emberképét magára vonatkoztató ember igen nehezen jut el odáig, hogy az igazságtalanság miatt fellázadjon, kiálljon magáért, és kiálljon másokért is.

Jól illusztrálja ezt a teológiát egykori professzorunk búcsúüzenete, amelyet az 1987-ben végzett teológus-évfolyam tagjaiként kaptunk tőle lelkészé avatásunk napján. Az üzenet lényege az volt, hogy legyünk, maradjunk mindig kicsik, mert Isten csak akkor tud minket felhasználni az ő szolgálatában, ha kicsik vagyunk.

Hogy Isten miért és hogyan tud felhasználni valakit – teszem hozzá most én az egykori professzori üzenethez –, az mindig az ő titka. Az viszont biztos, hogy aki kicsi, soha nem tud olyan nagy levegőt venni, hogy

kiálljon magáért és másokért, és forradalmár legyen.

A református teológia bizalmatlanságát a forradalommal szemben beszédesen tükrözik a mártír német evangélikus lelkész, *Dietrich Bonhoeffer* szavai is. Folyik a második világháború, amikor tanulmányt ír Nyugat-Európáról. Már a reformáció politikai következményeit, a különböző felekezetű nemzetállamok és tartományok kialakulását is a lejtő részének tartja. De a legnagyobb csapás szerinte a Nyugatnak el kellett szenvednie, a francia forradalom.

A francia forradalom teremtette meg a Nyugat új szellemi egységét – írja Bonhoeffer –, a nyugati istentelenséget. Ezzel párhuzamosan született meg az ember istenítése, amelynek a kettős forrása szerinte Luthernek a keresztény ember szabadságáról szóló tanítása és az ember jóságáról szóló katolikus tévtanítás.

Bonhoeffer látványosan vergődik a pesszimizista emberképet képviselő református örökséggel. Ettől majd csak akkor tud elszakadni, amikor az egyházon kívül élő ellenállók társaságába kerül, akiket nem zavar a református teológia. Ekkor tudja majd feltenni azt a kérdést, hogy mi lehet az oka annak, hogy a németek legjobbjaitól is hiányzik a „civil kurázsiz”, a szabad polgár bátorsága. Sokatmondó a válasza: a saját szívünkben való jogos bizalmatlanságból fakad a készség, hogy inkább a felülről jövő parancsot kövessük, mintsem a saját fejünk után járjunk.

Reformáció és forradalom csak akkor kerülhet harmóniába egymással, ha az evangélium szavai alapján kijavítjuk a tehetetlen, bűnbe gabalyodott emberről szóló református tanítást. „*Ti vagytok a föld sója, ti vagytok a világ világossága*” – mondja Jézus azoknak, akiket arra hív, hogy kövessék. Ha békét tudtok teremteni a hatalmaskodással elrontott kapcsolatok világában, akkor Isten fiainak, gyermekeinek fognak hívni benneteket. Emeljétek fel fejetekeket, mert közeledik megváltásotok. Kiállhattok magatokért, és kiállhattok másokért is.

Így tudott végül Bonhoeffer is evangéliumi szellemű mondatokat fogalmazni a szabad és felelős emberről. „A civil kurázsiz (...) csakis a szabad ember szabad felelősségértebből nőhet ki. A németek csak most kezdték felfedezni azt, hogy mit jelent a szabad felelősség. Ez a felelősség Istentől ered, aki a felelős cselekvésben a szabad hit merészéget várja el tőlünk, s ha valaki emiatt végtelenségig lesz, annak megbocsátást és vigasztalást ígér.”

Ez a felhatalmazás és ígéret várja a reformáció és a revolúció gyermekeit.

A szerző a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium iskolalelkésze

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Urunk Istenünk, csak a te szavad teheti teljessé töredett életünket, szakadozott világunkat. Ezért könyörgünk hozzád.

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért és a földön élő összes keresztényért. Segíts bennünket, hogy közösen, egy szívvel tanuskodjunk rólad, keressük akaratodat, és példát mutassunk a szeretetben minden embernek. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért és benne önmagunkért. Add, hogy jól használjunk fel minden lehetőséget, amikor veled találkozhatunk, akaratodat megismerhetjük, szeretetedet átélhetjük. Segíts bennünket testvérként szeretni egymást és a tőled kapott képességeinket a közösség szolgálatába állítani. Ajándékozz meg nyitottsággal azok felé, akik a mi gyülekezetünkben keresnek téged. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk hazánkért és benne minden emberért. Segíts mindnyájunkat tisztességesnek maradni mindennapi küzdelmeink közepette, és adj bölcsességet azoknak, akik életüket befolyásoló döntéseket hoznak. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk minden szükségét szenvedőért. Azokért, akik betegek, és azokért, akiknek közeli halálukkal kell szembenézniük. Azokért, akik megélhetési gondokkal küzdenek, és azokért, akiknek nyugalomra, békére és elfogadásra lenne szükségük. Azokért, akiknek családi problémáik vannak, és azokért, akik csak vágnak családra, de egyedül élnek. Minden szükségünkben tudsz megajándékozni minket, gazdagabban, mint kérnénk vagy gondolnánk. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk mindenkiért, aki téged keres, és mindenkiért, akinek életfeladata a te szavaid hirdetése: hittanítókért, gyülekezeti munkásokért, lelkészekért és minden elhívott keresztényért. Könyörgünk önmagunkért is, hogy egész életünkben kutassuk szavaid kincstárát, és kapcsolatban lehessünk veled most és az örökkévalóságban. Kérünk téged...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Hitet teremtő, vigasztaló, erőt adó, gyógyító szavaid erejére bízunk magunkat és az egész világot. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 21. (BIBLIA-) VASÁRNAP – JN 20,30-31

Az evangélium célja

Mindössze két vers a mai igehirdetési alapige, mégis sok, elmélkedésre készítő gondolatot tartalmaz. Az evangéliumokban nincs másik hely, amely jobban összefoglalná, miért is íródott meg az örömhír, mint ez a két vers.

Az evangéliumok a lényegről írnak.

A nyáron össze kellett gyűjtenem a legnehezebbet: édesanyám életét, egy oldalban. El kellett tőle búcsúznunk. A temetésre készülve megpróbáltuk a szűk családdal az igazán lényegeset a legszebb mondatokba önteni: ki is volt ő, és mennyi mindent tett értünk. Szinte lehetetlen volt leírni a tények mellett az érzéseket, a gondoskodását, a rendkívüli törődését. Aztán ami elhangzott, mind őszinte és igaz, megható visszaemlékezés volt. De természetesen sok minden nem férhetett bele a beszédbe. Ami bekerült, mind őt mutatta be, élete lényegét, úgy, hogy aki akkor hallott róla először, az is megértse, lényegét mit adott a családjának, szeretteinek.

Amikor az evangélisták Jézus életét próbálták leírni, ők sem tudták megírni az életrajzát napról napra, óráról órára. Válogattak a legfontosabb történések közül, amelyek visszaadják, megmutatják, ki is volt Jézus: milyen

volt, és mit tett. A lényegre törekedtek, és arra, hogy aki először olvassa majd, az is megértse, lényegét mit adott a környezetének, a betegeknek, a tanítványoknak, a gyerekeknek és mindazoknak, akik találkoztak, akik kapcsolatba kerültek vele.

A VASÁRNAP IGÉJE

Az evangélium elgondolkodtat.

Ha elmegy tőlünk szerettünk, el kell hinnünk, hogy nincs vége történetének. Nem csak ennyi volt – van tovább is. Ebben talán segít egy példa: ha ránézünk egy hóval borított tájra, vajon tudunk-e arra gondolni, hogy pár hónap elteltével csupa-csupa virág borítja majd? Talán olyannyira megváltozik majd minden, hogy rá sem ismerünk. Elsőre nehéz ezt elképzelni, de aztán mégiscsak lehetséges a továbbgondolás.

Jézus az evangélisták úgy akarták bemutatni, hogy aki olvassa a visszaemlékezést, bátran gondolja tovább Jézus életét: ő meghalt értünk, majd feltámadt, és velünk van. Mindez mit

jelent? Mi következik mindebből? Az, hogy Jézus jelenlétében nincs több félelem, nincs több aggodalom, mert a szeretete legyőzte a halált. Jézus a Megváltó, a Mester, az Úr.

Az evangélisták nem pusztán informálni akartak az ő életéről, hanem át akarták adni, milyen az igazi és valószínű élet: leírták, mit jelent új életben járni Jézussal, a feltámadással. De innen már nekünk kell tovább gondolkodni.

Az evangélium célja: értelmet nyerjen az életünk.

Mit ér az a hit, amely megtorpan a halállal szemben? Mit ér, ha megadja magát a végső búcsúszáskor? Semmit. Eldobható. Nem kell. Amihez ragaszkodni kell, az az a hit, amely az evangéliumokban Jézus életét olvasva bátran kapaszkodik azokba a tényekbe, amelyek róla megduhadhatók, és a mi életünkben is lényegessé, nélkülözhetetlenné, sőt életető erővé válnak.

Tovább tudjuk-e gondolni Istennek irántunk való szeretetét? Megértjük-e, mit jelent Jézus értünk való szeretete, halála és feltámadása? Jézus tanítását, beszédeit és gyógyításait átgondolva megtaláljuk-e öbenn a szeretet forrását, életünk értelmét?

Az evangéliumhoz nem közelíthetünk úgy, mintha történelmet olvasnánk, de úgy sem, hogy életrajzot látnánk benne. Ha az evangéliumot Istent kereső lélekkel olvassuk, csak akkor nyugszunk meg a nehézségek közepette. Ha Istennel vágyunk találkozásra, az evangélium olvasása által választókat találunk, biztonságra lelünk, és akkor aztán minden értelmet kap az életünkben. És akkor az is előfordulhat, hogy a legnagyobb veszteség is a csodával való találkozás lesz az életünkben.

■ BALOG ESZTER

Imádkozzunk! Urunk, adj erőt, hogy kezünkbe vegyük a Bibliát. Segíts csendben lenni, nyugalmat találni. Add, hogy figyelni tudjunk, amikor igéddel foglalkozunk, amikor Jézus életét olvassuk. Segíts nekünk megérteni, hogy az igéddel való csendesség nem elvesz az életünkben, időnkben, hanem hozzátesz: megalapozza életünk stabilitását, gondolataink összerendezését. Köszönjük az evangélium tisztaságát és erejét, útmutatását és megerősítését. Köszönjük a szeretetet, amelyet tőled kapunk, és köszönjük életünk célját: hogy az evangéliumot jó megélnünk, és jó továbbadnunk. Segíts meglátni, hogyan tehetnénk mindent a lehető legjobban. Ámen.

(Óra)átállítás

► A Szentháromság ünnepe utáni 21. vasárnapon, Biblia-vasárnapon Isten igéje kerül a középpontba. Ez alkalommal három gyülekezeti énekünket vizsgáljuk meg abból a szempontból, hogy különböző nemzettek és korok miként értelmezték a Szentírás szavait.

Első énekünk az *Itt az Isten köztünk* (EÉ 280). Az eredeti szöveg, a *Gott ist gegenwärtig* (EG 165) *Gerhard Tersteegen* (1697–1769) tollából származik. Tersteegen a pietizmus idején a keresztény miszticizmus (amely az isteni üdvörténetet állítja előtérbe) református ágát képviselte. Amint Jézus a samáriai asszonynak mondta: „Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk” (Jn 4,24), Tersteegen is ezt vallotta egész életművében. E szövegben a költő a Biblia „Szüntelenül imádkozzatok!” (1Thess 5,17) felszólítását fogalmazta újra saját szavaival: nyolc versszakon keresztül csak variálja, ismétli mondanivalóját, meghívást Isten közelébe, felhívást az imádatára.

A dallam alapján tíz soros strófaszerkezetre következtethetnénk, de a vers a rímek alapján egy igen ritka nyolcsoros formát ad ki – a12, a8, b12, b8, c3, c3, d6, d6. A melódia és a vers különböző sorszerkezetét az magyarázza, hogy Tersteegen a szöveget egy már meglévő dallamra alkalmazta.

Ezt a dūr dallamot pedig *Joachim Neander* (1650–1680) pietista református prédikátor 1680-ban megjelent, *Bundes-Lieder und Danck-Psalmen* (Az isteni szövetség énekei és hála-énekei) című gyűjteményéből vette át, amelynek egy későbbi kiadásához saját maga írt előszót. (Neandernek a Düsseldorf melletti, a Düsseldorf patak szorosánál fekvő kedvenc prédikálóhelyéről kapta nevét a Neander-barlang és a Neander-völgy.)

Mind Neander prédikációiban, mind énekeiben – élve a természet adta lehetőséggel – kiemelt szerep jutott a visszhangnak. A tipikus visszhangeffektust ebben az énekben is megtalálhatjuk az utolsó két dalsorban. Énekeskönyvünk a reformátusok énekeskönyvének 1948-as kiadása nyomán vette át a szöveget, így az 1955-ben megjelent bővített *Dunántúli énekeskönyv* csak öt versszakot közöl (Dt 750).

A *Van örök kincsünk, becsesebb* (EÉ 286) korált eredetileg svéd nyelven írta *Johan Ludvig Runeberg* (1804–1877) finnországi svéd költő 1857-ben (*En dyr klenod, en klar och ren*). Runeberg ugyan svéd nyelven írt, költeményeinek mondanivalója és érzelmvilága miatt mégis a finnek nemzeti költőjévé vált, s nemzeti himnuszuk is az ő verse. Énekét 1860-ban fordította finre *Knut Legat Lindström* (1809–1879) tanár, rektor és himnuszok költője, a finn himnuszbizottság tagja. A fordítás a finn énekeskönyvben a mai napig megtalálható (*On meillä aarre veraton*, 183).

Túrmezei Erzsébet (1912–2000) diakonisszánk fordította magyarra mind a hét versszakát, s szintén az 1955-ös *Dunántúli énekeskönyv* közölte először (Dt 760). Nyolcsoros strófaformája – a8, b7, a8, b7, c8, d7, c8, d7 – a fordításban sajnos nem mindig érvényesül.

Az ének dallama jóval korábban keletkezett, mint a szöveg: 1553-ban írta a regényes életű *Burkhard Waldis* (1490 körül – 1556), aki kezdetben Rigában a ferences szerzetesrend tagja volt, majd a püspök kérésére Rómában *V. Károly* császárhoz fordult, hogy megerősítést kérjen az egyre terjedő reformáció ellen. 1524-ben a protestánsok fogságába került, s itt evangélikus hitre tért. Szabadulása után megházasodott, kétkezi munkával, mesteremberként kereste kenyerét, majd ötvenéves fejjel nekilátott a wittenbergi teológiai fakultásnak, s élete végén evangélikus lelkészként szolgált Hessenben.

Áll az Úristen temploma (EÉ 288) kezdetű énekünk dán eredetű, a dán énekeskönyvben ma is megtaláljuk: *Kirken den er et gammelt hus* (323). *Nicolai Frederik Severin Grundtvig* (1783–1872), a „püsködsi költő” igaz keresztény családban nőtt fel, édesapja lelkész volt is nagyon ragaszkodott az evangéliumi igazsághoz. Nicolait a koppenhágai egyetem teológiáján a költészet és a mitológia érdekelte nagyon.

Viharos és ellentmondásos pályafutását házitanítóként kezdte, aztán édesapja kérésére az ő asszisztense lett Udbyban. Itt szülőjének halála után élete végéig első lelkészként szolgált, de közben két prédikációja miatt tizenhárom évre el kellett hagynia a szószéket is. Egyes teológiai álláspontokat bátran megkérdőjelezett.

Isten igéjét hangsúlyozó himnuszalkotás volt a legjelentősebb: mintegy ezer himnuszt hagyott hátra, köztük ezt az éneket is. 1837-ben (más források szerint 1836-ban vagy 1853-ban) – lelkészségének kényszerű szüneteltetése idején – írta a hét versszakos költeményt. Szokatlan, hétsoros strófaformája a8, b8, a8, b8, c8, c8, d8. Magyarul először az 1952-ben napvilágot látott *Laudamus* (a Lutheránus Világszövetségi kiadása, 90) közölte Túrmezei Erzsébet fordításában öt versszakkal.

Az igen nagy ambitusú dallam szintén rendhagyó, hiszen régies dór hangnemben íródott. *Ludvig Mathias Lindeman* (1812–1887) írta 1840-ben, röviddel azután, hogy bátyjától átvette az oslói katedrális organista-pozstját, amelyet élete végéig, negyvennyolc évig ellátott. Emellett a népi értékek felismerésének hajnalán, *Liszt* egy időben norvég népdalgyűjtőként és népdalfeldolgozások szerzőjeként volt ismert.

Kívánom, hogy e három ének segítségével a mai napon ne csak óráinkat, hanem egész bensőnket állítsuk át, hangolódjunk teljes mértékben az Úrra és szent igéjére, éljünk az ő jelenlétében! Hiszen ő maga ígerte meg, hogy velünk lesz mindig. A bibliaolvasó *Útmutató* által mára kijelölt verssel szólva: „Aki sötétségben jár, és nem ragyog rá fény, bízson az Úr nevében!” (Ézs 50,10b)

CANTATE

Eged Isten diczerünc,

■ HALÁSZ-TÁBORSZKY GYÖRGY

HIRDETÉS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Egyházmegyei találkozót tartottak Pápán

► „Bízatosk, én vagyok...” (Mk 6,50b) – ez a jézusi biztatás adta az igei mottóját a veszprémi egyházmegyei evangélikusok október 18-án, vasárnap tartott találkozójának. A negyedik alkalommal megrendezett együttlétre a pápai városi sportszarnokban került sor. Mintegy nyolcszázán gyűltek össze a környező gyülekezetekből, hogy együtt töltsék a napot.

A program a pápai Gyurátz Ferenc Evangélikus Általános Iskola diákjainak és tanárainak műsorával vette kezdetét. Istentisztelettel folytatódott, amelyen Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiában a jelen lévő lelkészek segédkeztek. Az énekek zenei kíséretét a Magyar Honvédség Légierő fúvószenekara látta el.

Szemerei János Mk 6,45–51 alapján tartott prédikációjában arról beszélt, hogy a tanítványokkal együtt Jé-

zus mesterkurzusán vehetünk részt. Sokszor érezzük az egyházban is, hogy reménytelennek tűnő küzdelmet folytatunk. A Mester azonban látja fáradozásunkat, és jön, hogy megsegítsen minket. Szabadulást készít a legnagyobb mélységből, a bűn és a halál fogságából.

A szervezők nevében Polgárdi Sándor esperes köszöntötte az egybegyűlteket, majd a marcaltói Kmety György Evangélikus Általános Iskola tanárai és tanulói adtak színvonalas zenés műsort. Ezt a Takácsi Ken-

derszer Hagyományörző Egyesület fellépése követte. Az Arany Páva díjas hagyományörzők bakonyi népdalokkal és kalocsai néptáncokkal kedveskedtek a nézőközönségnek.

Dr. Hafenscher Károly, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke, az állami Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa arról tartott előadást, hogy mit jelent számunkra a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója. Beszélt a reformáció történelmi jelentőségéről, illetve arról, hogy ez a megújulási mozgalom ötszáz év alatt milyen gyümölcsöket hozott. A jubileumi készülődés kapcsán a személyes feladatokra irányította a jelenlévők figyelmét, az evangélium továbbadásának fontosságára. „2017 nagy lehetőség, amikor erőt gyűjthetünk, és indulhatunk – fogalmazott. – Válgon számunkra ez a megerősödés évévé!”

A tartalmas előadást a csikvándi Fehér Akác Nyugdíjasklub műsora követte, majd a malomsoki Szivárvány ifjúsági együttes lépett színpadra.

A sportszarnok mellett felállított sátorban elköltött ebéd után a répcelaki Vekker együttes koncertjével folytatódott a program. Ezt követően került sor a nyolcvanadik évfordulóját jegyző Evangélikus Élet tiszteletére tartott fórumbeszélgetésre, amelyen T. Pintér Károly főszerkesztő és Szemerei János püspök mellett Polgárdi Sándor esperes, Henn László egyházmegyei felügyelő, Szamosi Attila egyházmegyei másodfelügyelő, valamint Venczel

Csaba, a pápai egyházközség felügyelője vett részt. A megújuló Evangélikus Élet koncepciójának ismertetésén túl szóba kerültek az egyházi élet aktuális kérdései is.

Zárásként ismét a malomsoki ifjúsági zenekar állt a színpadra, és a Polgárdi Sándor esperes által elmondott úti áldással ért véget a találkozó.

■ AM

ADAMI MARIA FELVÉTELEI

Migráció és misszió

Gondolom, lassan már mérgezősünk, de legalábbis csömörünk van a menekült/migráns témától. Az utóbbi hetekben, hónapokban túl sokat beszéltünk, nyilatkoztunk róla, és viszonylag kevés történt, ami a válság valódi megoldását segítené.

A krízis kezelésének kérdése szinte minden fórumon előkerült, ahol az utóbbi időben megfordultam. A szegedi Tágas tér ökumenikus fesztiválon éppúgy, mint a svéd–magyar lelkészkonferencián Vadstenában. Missziói lelkési gyökereimet tudatosan felvállalva mindkét helyen bedobtam a vitába a migráció és a misszió kényes kérdését, amelyekről még egyházi körökben is megoszlanak a vélemények. Vannak, akik már a két kifejezés egymás mellé állítását, összekapcsolását is provokációnak tartják. Úgy látják, hogy nem szabad „visszaélnünk” rászoruló embertársaink kiszolgáltatott helyzetével és rájuk erőltetni az evangéliumot...

Való igaz, az erőszakos „terítgetés” Jézus missziói parancsának félreértése lenne. Ugyanakkor észre kell vennünk, hogy milyen különleges helyzetbe kerültünk: ezúttal nem mi indultunk el széles e világba az evangéliummal, hanem a széles világ sokféle nyelvű, hitű népe érkezik hozzánk, akiknek tartozunk az evangélium felkínálásával. Természetesen ez nem lehet feltétele az irgalmasság cselekedeteinek: segíték, ha meghallgatsz, ha elfogadod, amit, akit én hiszek... Az erőszakos „árukapcsolás”, az agresszív misszió nem Jézus útja!

Az viszont megkerülhetetlen kérdés, hogy miként adjuk tovább az evangéliumot, ha azt Luther Márton szellemében ma is, ötszáz év után is az egyház legfőbb kincsének tartjuk. Erre a döntő kérdésre adandó lehetséges válaszánként került elő vadstenai konferenciánkon Assisi Ferenc kisse provokatív gondolata, amely sze-

rint: „Mindig hirdetni kell az evangéliumot, ha szükséges, szavakkal is.”

Ez a jól hangzó mondat ugyan belekerült a Martin Modéus püspök által és általam aláírt közös nyilatkozatba, de már a konferencián is vitát kavart, hogy miként értsük helyesen a népszerű szentnek tulajdonított

gondolatot. A reformáció ünnepére készülve kívánatos és egészséges, hogy kellően érzékenyek legyünk az ilyen, teológiai könnyen félreérthető és félremagyarázható frappáns kijelentésekkel szemben. Vajon arról van szó, hogy az evangéliumot nem kell feltétlenül hirdetni, csak ha „szükséges”? De ki dönti el, hogy mikor szükséges, és mikor nem?!

Elgondolkodtató, amit ezzel a mondattal kapcsolatban Szabados Ádám blogjában olvashatunk: „A szavakba

beleíradt nyugati kereszténység szereti az ilyen jól hangzó aforizmákat... A valódi evangelizáció ezek szerint cselekvés, és csak néha szó. Nem beszélni kell, hanem tenni, és csak ha tényleg szükség van rá, akkor beszélni. Austin és Searle (a beszéd-aktus-elmélet kidolgozó) végső soron tévednek: nem a beszéd cselekszik, hanem a tett beszél. A jó evangelizáció is ilyen. Legalábbis Szent Ferenc aforizmája szerint. De bölcs gondolat ez? Nos, az biztos, hogy felszabadító azoknak, akik szorongva, szegyenkezve gondolnak az evangelizáció feladatára...” (<http://divinity.szabadosadam.hu/?p=7752>)

Pál apostol viszont arról vall, hogy „nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erőt, a szeretet és a józan-ság lelkét” (2Tim 1,7). Ha ezért a Lélekért könyörgünk, megtalálhatjuk azt a józan, bölcs és szelíd módot, ahogyan felülről kapott kincseinket megoszthatjuk úton levő embertársainkkal, akik nemcsak testi kenyérré, meleg takaróra szorulnak rá, hanem lelki táplálékra, vigasztaló, gyógyító, élő reménységet ajándékozó szóra is.

Erre mutatott működő példát a szegedi Tágas tér fesztivál menekültkérdéssel foglalkozó fórumbeszélgetésén Pecsuk Ottó, a Magyar Bibliatársulat főtájtára, aki kézbe adta a Francia Bibliatársulat izletes lelki útvalóját, amelyet angol, francia, arab és fárszi nyelven adtak ki. Az angol fordítás elérhető a bibliatársulat honlapján: <http://bibliatarsulat.hu/>

A kilencvenöt oldalas, olvasható könyvecske harminchárom bibliai migránstörténet segítségével próbál spirituálisan is utat mutatni mindazoknak, akik otthonuk elhagyására kényszerülve új hazát keresnek a nagyvilágban. A főtájtár elmondta, hogy tapasztalataik szerint az úton lévő, akik gyakran kényszerülnek rövidebb-hosszabb várakozásra, többségükben örömmel fogadják

ezt a minden erőszakos térítési szándéktól mentes útikalauzt.

Meggyőződésem, hogy egyházunk lassan formálódó, csiszolódó missziói stratégiájában komolyan kellene foglalkoznunk a tartósan ígérkező migránshullámból következő új missziói feladatokkal is.

Jó Andrásnak, az Interserve nemzetközi missziói szervezet eurázsiai régiója igazgatóhelyettesének október 4-i blogbejegyzése már a címevel is (Nemzetek mozgásában – Krisztus egyháza hitvallási helyzetben; Missziói szempontok a történelmi helyzet és szerepünk helyes értékeléséhez) erre a közös és felelős gondolkodásra és cselekvésre indít. Idézem bevezető gondolatait:

„Eleink latinul »status confessionisnak«, azaz hitvallási helyzetnek nevezték azokat a történelmi pillanatokot, amikor Krisztus népe nem tehetette meg, hogy ne szólaljon meg. »Itt állok, másként nem tehetek...« – mondta annak idején Luther. A jelen történelmi pillanat is ilyen »kairosz« állomás. Az emberek félnek, tanácstalanok, és várják a reális helyzetértékelésen alapuló biblikus tanítást, mely megítéli a bűnt, és rávilágít a szeretet evangéliumának radikális üzenetére, arra, hogy a vajdó világnak ma sincsen más reménye, csak Krisztus és az ő üzenete.

E különleges kegyelmi pillanatban benne van a megújulás és megerősödés esélye, de az egyház feloldódásának és eltűnésének veszélye is Európában. Válaszút előtt állunk. Megtehetjük, hogy figyelmen kívül hagyjuk a jeleket, és úgy teszünk, mintha minden mehetne tovább a régi kerékvágásban, vagy hogy újra Istenhez fordulunk, odafigyelünk a menekültek/migránsok üzenetére, és kitartóan imádkozni kezdünk megújulásért...” (<http://magyarmisszio.blogspot.hu/2015/10/nemzetek-mozgasban-krisztus-egyhaza.html>)

ÉGTÁJOLÓ

Magam is úgy látom, hogy a menekültválság – mint minden krízis az életünkben – esélyt kínál a megújulásra. Gyakran hangsúlyozzuk manapság, hogy nem csupán emlékezni akarunk a 498 éve elindult egyház-újulásra, hanem hisszük és valljuk, hogy közel ötszáz éve folyik a reformáció az egyházban. Ha ez több jól hangzó, de üres lózungnál, akkor bátran szembesüljünk a migráció és a misszió konkrét kihívásaival! S ha kell, merjük továbbgondolni, némileg áthangolni Szent Ferenc felhívását: Mindig hirdetni kell az evangéliumot – szavakkal és cselekedetekkel!

Ennek szükségessége nem attól függ, hogy van-e rá igény, kereslet, piac. Jeremiás óta tudjuk, tapasztaljuk, hogy Isten élő és ható igéje perzselő tűzzé válik a szívünkben, amelyet nem hallgathatunk el. Pál apostollal együtt valljuk: „Jaj nekem ugyanis, ha nem hirdetem az evangéliumot!” (1Kor 9,16) Ebből a pünkösdi szikrából lobbant lángra a reformáció tüze 1517. október 31-én, és éghet tovább ma is bennünk, általunk és közöttünk.

Gáncs Péter püspök
Déli Egyházkerület

Ülésezett a Reformáció Emlékbizottság

Az emberi erőforrások miniszterének vezetésével negyedik alkalommal ülésezett az állami Reformáció Emlékbizottság. *Balog Zoltán* a testület ügyvezető elnökeként az ülés kezdetén kiemelte: A reformáció, az egyház megújulása elsősorban nem felekezeti kérdés, nem belső egyházi ügy, hanem olyan kulturális, történelmi folyamat, amely az egész nemzet javára válik. A 2017-es emlékévi lehetőséget ad arra, hogy új módon provokálja a magyar közéletet és kulturális életet – tette hozzá.

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának székházában a bizottság tagjai megvitatták a folyamatban lévő pályázatokat, egyeztettek a lezárt projektekről, a 2016-os év tervezett programjairól, valamint a 2017-es emlékévi eseményeiről. *Dr. Hafenscher Károly*, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke, a bizottság miniszteri biztosa

beszámolt a korábbi ülés óta elvégzett munkáról, továbbá ismertette az elmúlt héten közzétett három pályázati felhívást konferenciaszervezésre, tudományos kutatásra és könyvkiadásra. A bizottság tagjai az ülésen kiemelték, hogy a jubileumi év a 2016-os Szent Márton-évhez kapcsolódva az egész magyar társadalom számára mutathatja meg a keresztény egységet.

Az emlékbizottságot az egyetemes reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához kapcsolódóan a 2017-es jubileumi év ünnepi rendezvényeinek előkészítésére hozták létre. Az alakuló ülést tavaly januárban *Orbán Viktor* miniszterelnök nyitotta meg a Parlamentben. A kormányfő akkor azt mondta: a reformáció a magyarságnak olyan nemzeti kincsét adott, amely felekezetre való tekintet nélkül mindenkié.

► Forrás: MTI

Balról jobbra: *Bogárdi Szabó István*, *Balog Zoltán*, *Hafenscher Károly*, *Gáncs Péter*, *Soltész Miklós*, *Hoppál Péter*

HIRDETÉS

Felügyelők országos konferenciája Révfülöp, november 6–8.

Hova vezet a damaszkuszi út?

A találkozót péntek este vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel zárul.

Program

Péntek

- 18.00: Vacsora
- 19.00: Köszöntő – *Pröhle Gergely* országos felügyelő
- 19.10: Nyitóáhitat – Irányváltás (ApCsel 26,12–20) – *Gáncs Péter* püspök
- 19.40: *Migráció: világméretű vándorlás* – *Glied Viktor* politológus, Pécsi Tudományegyetem
- 20.10: *Fórum a hazai helyzetről, benne egyházunk tevékenységéről* – Moderátor: *Pröhle Gergely*
- 21.00: *Mi az EISZ?* – *Illisz László*, az EISZ igazgatója

Szombat

- 08.00: Reggeli
- 09.00: Áhítat – Konfliktuskezelés (1Kor 6,1–9a) – *Cserháti Szabó Izabella* püspökhelyettes
- 09.30: *Konfliktusok, elvárások és lehetőségek a gyülekezetekben/intézményekben* – Beszélgetés *Pröhle Gergely* vezetésével (Felkért hozzászólók: *Radosné Lengyel Anna* országosfelügyelő-helyettes, *Mészáros Tamás* kerületi felügyelő, *Ugrin Erzsébet* mediációs tréner)
- 11.00: Szünet
- 11.15: *Fórum és továbbgondolás* – Moderátor: *Fábri György* kerületi felügyelő
- 12.30: Ebéd
- 14.00: *Legyünk őszinték magunkhoz is: egyházunk az átalakuló világban* – *Iffy Hafenscher Károly*, a zsinat lelkes elnöke és *Abaffy Zoltán*, a zsinat nem lelkes elnöke
- 15.30: Szünet
- 15.30: *Fórum és továbbgondolás*
- 18.00: Vacsora
- 19.00: Áhítat – Isten akarata alá vetve (Róm 9,12b–26) – *Iffy Hafenscher Károly*

Vasárnap

- 08.30: Reggeli
- 09.30: Záró istentisztelet úrvacsorával – Az igehallgatás gyümölcse (Fil 1,2–11) – *Szemerei János* püspök
- 12.00: Ebéd

Jelentkezni a revfulop@lutheran.hu e-mail címen lehet november 1-jéig. Támogatott részvételi díj: 6000 Ft. Programváltoztatás lehetséges.

Ünnepi gálaműsor a reformáció és oktatás éve alkalmából

► Az angalföldi József Attila Művelődési Központ adott otthont október 16-án annak a nagyszabású gálának, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztálya és az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet (EPSZTI) a reformációi emlékbizottságokkal karöltve rendezett meg.

Fanfár csendült fel – *Gróf Gábornak*, az EPSZTI gazdasági referensének megszólaltatásában – a gála kezdetét jelezve, majd *Majorosné Lasányi Ágnes*, az EPSZTI vezetője, a rendezvény háziasszonya *Cserháti Szabó Izabella* püspökhelyettes invitálta a mikrofonhoz.

A lelkesítő igehirdetésében hangsúlyozta, hogy ezen az ünnepen a közösség megélése, a pillanat átélése mennyire fontos – felnőttként és gyermekként egyaránt. Kiemelte, hogy a pályázatokra beérkezett sokféle munka azt mutatja: a képzelet érintkezhet Isten láthatatlan világával, vagy legalábbis kaput nyitnak a művek a két világ határán.

„Jézuson át mindannyian Isten tágas világába érkezőnk, együtt, egy közösségben és egyenként is Isten elé állhatunk” – mondta, majd feltette a kérdést: Mire van gyermekeinknek szüksége? Milyen felnőttekre és gyermekekre van szükség a világban? *A Római levelet* idézte: „...a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését” (8,19), majd a kérdésekre így válaszolt: „Nem birkalelkű, hanem szabad emberekre van szükség, akiknek valódi szabadsága a belső felelősségben gyökerezik.” A püspökhelyettes *József Attila* soraival zárta gondolatait: „Ahol a szabadság a rend, / mindig érzem a végtelent.”

Fabiny Tamás püspök köszöntő szavait – távollétében – felolvasták, majd a jubiláló intézmények műsora következett. Elsőként a Soltvadkerti Evangélikus Egyházi Óvoda verses-énekes-körjátékos összeállítása volt látható, majd a Bakonycsérnyei Evan-

gelikus Óvoda *Örömhír* kórusa állt színpadra, finn szerzők műveiből szólaltatva meg csokrot, de taizéi énekek is felcsendültek.

A várpalotai Forrás Evangélikus Keresztyén Óvoda kicsinyei saját készítésű díszletekkel beszéltek el Jézus életét. A sarvasi Benka Gyula Evangélikus Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Óvoda diákjai az *Időkút* című zenés mesejátékából adtak

elő. A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium diákjainak produkciója zárta a programnak ezt a részét: *Ittész Klára* népdalcsoport énekelt, *Tüzes Johanna* zongorázott, *Kufcsák Anna*, *Nagy Laura* és *Petkes Noémi* pedig egy Wass Albert-verset adott elő.

Ezután *Varga Márta*, az országos iroda nevelési és oktatási osztályának vezetője méltatta a jubiláló intézményeket, majd *Krámer György* orszá-

gos irodavezetővel együtt átadták számukra az ajándékokat.

A meghirdetett pályázatok nyertes Majorosné Lasányi Ágnes konferálásával vehették át ajándékaikat. A riportfilm-pályázaton a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium csapata kapott jutalmat *Ne így legyen vége* című alkotásáért. A színjátszaspályázaton a benkások és a nyíregyházi gimnazisták kaptak díjat. Az októberben Bonyhádon megrendezett *1517 perc lendület* program jutalmazottja a szervező Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium lett. *Károlyiné Magyar Ildikó* rajz-tantárgygondozó közreműködésével a képzőművészeti, fotó-, képregény- és rajzpályázat díjazottjai is ajándékot vehettek át.

Ebéd után a Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium diákzenekara lépett fel.

Az egyházunk reformációi emlékbizottsága által kiírt iskolatörténeti pályázat bírálati szempontjait *Németh Ildikó*, a Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltárának főlevéltárosa és *Hubert Gabriella*, az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársa ismertette, majd átadták a díjakat. Utána folytatódott a meghirdetett pályázatok eredményhirdetése. *Óze Sándorné*, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanára a művelődéstörténeti levelezős verseny jutalmazottjainak névsorát olvasta fel, *Urbán Ágnes* tantárgygondozó – ugyancsak Deák téri tanár – pedig az idegen nyelvi versenyek díjazottjainak gratulált.

HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA FELVÉTELE

A jutalmazottak ezután verses-zenés összeállítást tekinthettek meg a *Kölcsy szavaló- és népdaléneklési versenyen* eredményesen szereplő tanulóknak, így *Fülöp Norbert*, *Pantyelejev Natali*, *Tassi Dominika*, *Petrovics Pollett*, *Papp Dániel*, *Módi Virág*, *Gál Erzsébet*, *Sághy Eszter*, *Szabó Bálint*, *Kerkes Márk*, *Széles-Martin Balázs* és *Nagy Fátma* előadásában.

A Prima Primissima díjas *Kisbihari együttes* műsorszámait után a Szerbényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Oktatási Intézmény és Kollégium *Arrisus ifjúsági vegyes kara* lépett fel *Kutyeyné Ablonczy Katalin* karvezető, énektanár irányításával. Zongorán *Alföldi Csaba* kísért.

Krámer György országos irodavezető – a gyerekektől kapott ajándékokat dicsérve – úti áldásával zárta az alkalmat. Végül az intézmények tanulóival kiegészült kórusal együtt énekelte el minden résztvevő az *Erős vár a mi Istenünket*, *Luther Márton* énekét.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA
Evangelikus.hu

Jelen idejű reformáció

A Protestáns Újságírók Szövetségének konferenciája

► Folytatás az 1. oldalról

Közös felelősség

„Akik szóval szolgálnak, azoknak kritikát is meg kell fogalmazniuk, hogy formálják az embereket. A ma elterjedt rossz hírekről szóló tudósítások mellett azonban felelősség, hogy jó hírekkel is szolgáljunk, hiszen az utóbbi az, ami a lelket építi, formálja” – hívta fel a figyelmet

scher Károly többek között a nyelvezet mai használatában, a fiatalos lendületben és a teológiailag pontos fogalmazásban jelölte meg.

„Letesszük-e az asztalra a 21. század protestáns értékeit?” – tette fel a kérdést, és kritikusán fogalmazva megjegyezte: „Amennyiben az egyház szüntelen megújulása elmarad, akkor nem az Istentől rendelt utat követjük.” Az ökumenikus kontextus-

feladata, hogy felismerje: össze kell egyeztetni a keresztény szeretetet és segítségnyújtást a keresztény közösség védelmével.” Német-, Finn- és Svédországot említve példaként a felügyelő kifejtette: „Míg a maguk szempontjából felelősen gondolkodó politikusok akár jogosan is mondják, hogy a migráció terheit el tudják viselni, addig a társadalom, a választók ebben nem partnerek.” Luther kettős kormányzásról szóló tanítását említve Pröhl Gergely hangsúlyozta, hogy „csak addig képes valaki a másikhoz fordulni, amíg ereje van. Európa teherbíró képessége véges, ezt veszi figyelembe a kormány, ezért teszi meg intézkedéseit.”

Akik ma az európai liberalizáció zászlóvivői – mutatott rá ugyanakkor –, azok a bevándorlás elősegítésével az európai értékrendet próbálják felhívítani. A civilizációs kihívások között a reformátori keskeny mezsgyét kellene követni ahhoz, hogy valós és eredményes társadalomformálódás történjen.

Reformáció és kommunikáció

A reformáció korában az információáramlás nemcsak a könyvnyomtatás elterjedésének eredményeként, hanem a hálózatosság, azaz a nyomdászok, prédikátorok együttműködése által is gyorsult fel – fogalmazott Fábri György társadalomkutató, az Eötvös Loránd Tudományegyetem docense, az Északi Egyházkerület felügyelője. Kiemelte, hogy a reformáció hatása azonban túl, hogy a gazdasághoz való viszonyban is érzékelhető, a művelődés területén is el nem hanyagolható változást eredményezett: „A reformáció korában a hagyományos skolasztikus stúdiumokhoz képest megjelentek új tantárgyak, többen jártak egyetemre, így többen jutottak minőségibb tudáshoz.”

Az egyetemi docens kiemelte, hogy a közösségi média kezdetének – a hitvitákra gondolva – a reformáció korát is tekinthetjük. „Ma a személyes és közösségi tartalmak teljes spektruma együtt válik a diskurzus tárgyává. Érdekes párhuzam, hogy a reformáció iratai nemcsak a hitről beszélnek, hanem lényegében az élet szinte minden rezdülése megjelenik bennük.” Az előadó szerint a tartalom-szolgáltatási monopólium felbomlása lehetőséget teremt arra, hogy az egyetemes papság elvét követve aktívan alakítsuk környezetünket.

A 2015 első felében végzett szociológiai kutatásról szólva Fábri György arról számolt be, hogy a válaszadók egyharmada vallotta magát hívőnek, és a teljes lakosság egyötöde venne figyelembe az egyházak tanítását. A kutatás egy másik eredménye szerint a magasabb iskolázottság szorosan együtt jár a vallástalansággal. A bibliaolvasási szokásokra kérdezve a válaszadók tíz százaléka mondta, hogy legalább hetente olvas Bibliát, míg a Szentírás megismerését ugyanakkor a megkérdezettek közel fele fontosnak tartja.

Az egyház mai kommunikációjával kapcsolatban a kerületi felügyelő kiemelte: „Sem a közmédiában, a nyomtatott sajtóban, sem az internetes oldalakon, blogokon nem vagyunk hatékonyak. Kommunikációképes érték, valódi megszólítás, krisztusi erő szükséges ahhoz, hogy ez megváltozzon.”

Az egyház társadalmi kérdésekben való megszólalásairól az előadó kritikusán jegezte meg: „Amennyiben ilyen kérdésben szólunk, akkor gyak-

ran méricskélünk, kinek hogy fog ez tetszeni. A kettős beszédet műveljük, ahelyett hogy az egyetlen beszéd érdekelne minket.” Fábri György példaként a menekültkérdést említette: „Az első hetek semmittevése mutatja, hogy az egyház méricskél. Kifejezetten rémisztőnek tartom, hogy egyházi oldalról olyan hangokat hallani, melyek kirekesztőek és indulatkeltők. Ilyenek Krisztus-követőktől nem hangozhatnak el!” – fogalmazott.

A kerületi felügyelő Vladár Gábor jogtudósnak, igazságügyi miniszternek az életútját említve példaként mutatott rá arra, hogy az egyháznak nem dolga a pártpolitikai értelemben vett politizálás, sokkal inkább feladata a társadalomformálás.

A szolgálat útjai

A reformáció és Isten igéje címmel tartott előadást Steinbach József református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke. Kiemelte: „A reformátorok hangsúlyozták: akkor tudhatunk valamit Istentől, ha ő megmutatja magát, azaz a kijelentés – a *revelatio generalis* és a *revelatio specialis* vonatkozásában is – felülről jön.”

Isten akaratát a Szentírás napi olvasása által közelíthető meg, ezért a püspök ennek gyakorlására buzdított. „Isten igéjének hirdetése az istentisztelet centruma, minden más erre irányul. Ezzel szemben ma egyre inkább nem merjük elmondani, hogy hiszek az igehirdetésben.” Isten igéjét csak hűséggel lehet magyarázni, nem kell semmiféle technikát alkalmazni ahhoz, hogy az ige célhoz érjen. „Az az igehirdetés szól a ma emberéhez, ami egyszerű mondatokban és tisztán hirdeti Isten kijelentését” – fogalmazott.

Az egyetemes papság elvével összhangban végzett szolgálatról szólva Steinbach József elsősorban a családban, házasságban, gyermeknevelés közben végzett hitoktatás fontosságát emelte ki. Mint mondta, a gazdasági közösségekben is fontos kommunikálni az evangéliumot.

A kulturális közösségen túl a református püspök Kálvin alapján a politikai közösséget hangsúlyozta: „Aki Isten dicsőségére él, az az alatta levőket támogatja, a felette levőket tiszteli, és amit tud, megtesz a maga helyén.” Steinbach József a megújulást az egyházi értékekben való stabilizálódásban látja, az ahhoz vezető úttal kapcsolatban pedig elmondta, hogy „ma nem mérlegelni kell, hogy alkalmas-e az idő, hanem élni kell a kairósszal”.

Hit és vizualitás

„A templom a közvetítés helye, és nem a reprezentációé!” – hívta fel a figyelmet Fekete György –, hangsúlyozva, hogy a reformáció is erre irányult. A templomi díszesség vonatkozásában a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) elnöke hangsúlyozta, hogy „nem lehetett véletlen, hogy Jézus istállóban született, nem pedig csillogó katedrálisban.”

Az értelmiségi szerepvállalásról szólva az elnök kiemelte, hogy az értelmiségnek nagyon nagy felelőssége van: minél szélesebb körben szólna felelősen, annál nagyobb hatással lehetne a nemzetre és annak döntéshozóira. Fekete György az értelmiség és az egyház párbeszédével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy „az egyházi létben lévő értelmiségi lét lehet a jövő, hiszen ezáltal az értéktelenség felett is hamarabb járna el az idő”. Ismert, hogy míg

a tudomány azzal foglalkozik, ami van, addig a művészet annak megismerésére és megteremtésére is képes, ami nincs. „A művész nemcsak önmagát képes átlépni, hanem jelenét is. Egy kontaktus az Istenhez vagy az Isten ellen. Utóbbira ma sok a példa” – fogalmazott.

Arra a kérdésre, hogy milyen a viszonyuk a protestáns egyházaknak a művészetekhez, Fekete György kifejtette: „A protestáns művészet puritanizmusából nem fejlődött ki új és meghatározó irányzat. Ez nemcsak a művészetnek, hanem az egyháznak is a hiánya.” Egy korábbi tanulmány-útjára hivatkozva kiemelte, hogy az egyházon belüli művészet reformálására is szükség lenne: „A több mint kétszáz, általam megtekintett református templomban nem a szegénység volt a szembetűnő, hanem az igénytelenség. Meggyőződésem, hogy eljött az ideje annak, hogy a protestáns templomok világa újragondolásra kerüljön” – szövegte le.

A reformáció és a nyilvánosság új szerkezete

„Míg a reformáció idején a könyvnyomtatás által a gondolkodás nyilvánossága köszöntött Európára, addig a 21. század technikai lehetőségeivel a manipuláció korszaka jött el” – fogalmazott Tökécski László. A történész hangsúlyozta, hogy a reformátori hit és tudás egységének szellemisége az európai kultúra alapját fogalmazza meg, mely ma is hordozza azt a szabadságot, hogy az ember elgondoljon saját magát, nemzetéről.

„Meg tudjuk-e védeni magunkat azzal a szabadsággal, amink van?” – tette fel a kérdést a történész, aki szerint a migráció kérdésében az ember felelőssége csak a saját mértékéig van. A nyitott, befogadó Európával szemben figyelemztetett: ha beengedjük a muzulmánokat, akkor ők fel fognak lépni a zsidóság ellen, tanításukból, kultúrájukból eredően a nők szabadsága is veszélybe fog kerülni.

A Dunamelléki Református Egyházkerület főgondnoka hangsúlyozta, hogy „a protestantizmus hatása, hogy megengedi az egyénnek a keresés jogát.” Tökécski László az evangéliumi tanítás megerősítésére, az arról való tanúságtételre buzdította a jelenlévőket.

Oktatás és hálózatosság

Keresztény egyetem, református kollegium, peregrináció ma címmel Sepsik Enikő, a KRE Bölcsészettudományi Karának dékánja az egyetem kínálta lehetőségekre hívta fel a figyelmet: „Arra törekszünk, hogy hallgatóink legalább fél évet töltsenek ösztöndíjon, vegyenek részt más egyetemeken képzésében, hogy megismerjék az ottani szellemiséget, és azt a későbbiekben építsék be munkájukba.”

Hangsúlyozta, hogy a reformátori eszme képviselőt prioritásnak tekintik, így a külföldi ösztöndíjakkal is az a céljuk, hogy hallgatóik a legjobbat sajátítsák el, és azt hozzák haza. „A külföldi tapasztalatszerzésen túl – a KRE százhuszonegy európai egyetemmel áll együttműködésben – szakkollégiumot is indítottunk, ahol a testi és lelki egészségre figyelő közösség eszméjét képviseljük” – fogalmazott a vendéglátó egyetemi kar dékánja a Prúsz október 17-i konferenciáján.

■ GALAMBOS ÁDÁM
Evangélikus.hu

FOTÓ: ASSZONYI ESZTER

Balla Péter. A KRE rektora köszöntőjében hangsúlyozta, hogy míg a Római Birodalomban az evangélium szóval a jó hírekről való beszámolót jelölték, addig a kereszténység a szót egyes számban, Isten embermentő szeretetére kezdte el alkalmazni. „E kettő ötvözte lehet a keresztyén újságírás alapja, azaz Isten szeretetéből az emberek között fel-lehető jó hírekről való hiteles, olykor kritikus megfogalmazások alkalmazása. Ez vezet az egyházon belüli együttes szolgálathoz, mely egyént, nemzetet és egyházat egyaránt épít” – mutatott rá a rektor.

„A reformáció nem lezárt esemény, hanem állandó, szüntelen megújulás” – hangsúlyozta köszöntőjében Novotny Zoltán. A Prúsz elnöke kifejtette, hogy az „egyedül hit által” reformátori tan olyan alap, melynek szellemisége a mai szociális ellátásra, kultúrára, valamint a művészetekre is hatással van. „A polgárosodás is a reformációval vette kezdetét” – állapította meg. Mint elmondta, a szövetség idén jelentette meg Faggyas Sándor és Korányi András közös kötetét *500 éve reformáció* címmel.

„Van megújító erőforrás”

Nosztalgia helyett jövőépítés; 500 évvel ezelőtt – 500 év után címmel tartott előadásában Hafenschér Károly arra mutatott rá, hogy nemcsak a reformátorok emlékének az ápolására van szükség, hanem állandó szellemi, teológiai és lelki megújulásra is felekezeti, ökumenikus és egyéni szinten egyaránt.

Ha elvágjuk a gyökereket, múlt nélküli emberré válunk, akkor az emberi mivoltunk inog meg. Ha nem tudunk megújulni, csak a múlt talajából szívjuk az életet, akkor szintén gond van. Régi és új összetartozik, ennek szemléletében van lehetőségünk az örök távlatába tekinteni – fogalmazott a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkes elnöke, az állami Reformáció Emlékbi-zottság miniszteri biztosa. Hangsúlyozta: „A jelen kihívása, hogy egyrészt ismerjük meg a múltat, tudjuk meg, hogy mit tanított Luther, Kálvin vagy Zwingli – ugyanakkor a reformáció tanítását nem elég ismerni, azt élni is kell.” Az élő egyház képét Hafen-

sal kapcsolatban a miniszteri biztos kifejtette: „Alapvetően véti el az az utat, aki azt hiszi, hogy 2017 a protestánsok ünnepe. Az ökumené igazi alapja a stabil, hitvalló élet, hiszen önmagunkat ismerve tudunk a mássikkal dialógust folytatni, együtt az egész egyház részévé válni.”

Jelen van-e a reformáció a mai Európában?

Az „itt állok, másként nem tehetek” lutheri fordulatot – bár egymásnak gyökeresen ellentmondva – Angela Merkel és Orbán Viktor egyaránt használta a közelmúltban. Pröhl Gergely, egyházunk országos felügyelője, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára szerint ez azt jelzi, hogy „a politikai és publicisztikai közbeszédben Luther és Kálvin mondatai az előző koroktól eltérően ma egyre népszerűbbek”.

Az országos felügyelő kiemelte, hogy az 1521-es worms birodalmi gyűléshez kötött mondat olyan megnyilatkozás, mely a reformáció alapvetésének megmáshíthatatlanságáról szól.

Az előadó a lutheri tanítás elterjedésének egyik meghatározó háttérként emelte ki a tanítás és a politikai érdekközpont összefüggését. Max Weberre hivatkozva kifejtette: „A weberi szemlélet rámutat, hogy a felhalmozás olyan célra fordítandó, melynek társadalmi haszna is van. A lutheri és kálvini elvek alapján lehet úgy a pénzhez, hitelhez és kamathoz viszonyulni, hogy az társadalmi fejlődést és egyéni gyarapodást egyaránt jelentsen. Ez a mentalitás tette Európa gazdaságilag ma is meghatározó államaivá azokat, ahol a protestantizmusnak mély gyökerei vannak.”

„Vajon létezne-e ma a magyarországi protestantizmus, ha nincs az Oszmán Birodalom?” – tette fel a kérdést az országos felügyelő. Az ellenreformáció idejéről szólva rámutatott, hogy amíg az ország egyes részein üldözték a protestánsokat, addig a török megszállók vallási tekintetben türelmet gyakoroltak irányukban.

A migrációval kapcsolatban hangsúlyozta: „Ma a menekültkérdésben mindkét politikai oldalról kettős beszéd érzékelhető. A vallásos ember

Megélt érzelmek

„Szeretetkör” – negyedszer

▶ A Csillaggyertyafény Alapítvány és a Rákosszentmihályi Evangélikus Egyházközség negyedik országos szakmai konferenciáját tartotta október 15. késő délutánjától a Corvin Művelődési Ház – Erzsébetligeti Színház nagytermében. Az alkalomra pedagógusok, mentálhigiénés szakemberek érkeztek, ám kevesen gondolták, hogy még a főváros XVI. kerületének természetjáró csoportjában is érdeklődést keltett az esemény. „Pál Feri nevét láttuk a kultúrház plakátján, hát eljöttünk” – árulta el izgatottan egy sportos, középkorú hölgy.

Az alapítvány elnöke, Börönte Márta evangélikus lelkész és a kuratórium tagjai – remek érzékekkel – mindig olyan előadókat hívnak meg országos konferenciáikra, akiknek az ismertsége vonzza azokat is, akik máskülönben talán nem éreznék késztetést részt venni egy olyan alkalmon, amelynek ideje témacímre például így szól: *Jer velünk gyöngyöt fűzni az érzésekből!* Pedig a szakmai találkozókra kifejeződére jutó üzenet roppant fontos. Az élet teljességének megtapasztalásához elengedhetetlen, hogy érzéseinket meg tudjuk fogalmazni önmagunk számára, s meg tudjuk osztani egymással.

E mellé a jó ügy mellé állt két évvel ezelőtt Bagdy Emőke klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, a Károli Gáspár Református egyetem professzora, a harmadik szakmai fórum fővédnöke s egyben előadójának, akinek akkor elhangzott gondolatait videofelvétel hallhatták az idei konferencia résztvevői közvetlenül Kovács Péter kerületi polgármester köszöntő szavait követően.

Bizonyára egyetlen olvasó számára sem ismeretlen Pál Ferenc római katolikus pap, mentálhigiénés szakember személye (*felső képünkön*). Közérthetősége, közvetlen előadói stílusa révén nem véletlenül vált többek „Pálferi”-jévé. S egy ország ismerte meg, amikor elnyerte a 2013-as esztendő Prima Primissima közönségdíját. Október 15-én délután szinte zsúfolásig megtelt az Erzsébetligeti Színház nézőtere, hogy hallhassák őt a szakmai konferencia főelőadójaként. Közel nyolcvanperces tanítását e két kérdés köré fűzte fel: *Mit teszünk velünk az érzelmekről? Mi mit teszünk az érzelmekkel?*

Felhívva a hallgatóság figyelmét arra, hogy az érzéseink ősbibék a gondolatainknál, előadásában négy emberi alapérzéssel foglalkozott: öröm, félelem, szomorúság, harag. Hangsúlyozta, hogy érzéseink hamarabb jeleznek, mintsem agyunk felfogná és tudatosítaná a bennünket ért hatásokat. Az ősbembert hozta példának, aki hamarabb menekülni kezdett, minthogy ténylegesen találkozott volna a veszéllyel.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Érzéseinkben cselekvési programok rejlenek, tettekre motiválnak. Ezért fontos, hogy érzéseinket megéljük. Mentális sérülés okozója lehet, ha az ember elfojtja az érzéseit. Még akkor is, ha az történetesen a harag. Átkeresztény magatartás az, ha valaki nem engedi működni magában a jogos érzéseit, vagy más, úgynevezett parazita, helyettesítő érzelmekkel igyekszik elnyomni őket.

Am Pál Ferenc atya különbséget tett a megélt és a kiélt érzelmek között, ez utóbbiakat negatívumként tüntetve fel. A kiélés ugyanis azt jelenti, hogy az érzést ápolom, dédelgetem. Nem csupán harag, hanem haragtartás van bennem. „Az érzéseinkért nem tartozunk felelősséggel, hiszen nem áll szabad akaratumban gátolni őket – összegezte az előadó –, de a haragvó érzéseink tudatos ápolása már erkölcsi hiba.”

A Pál Ferencről hallottakat – a gyermekdalokat megszólaltató *Mosolygók* együttes produkcióját követően – két műhelymunka-csoportban mélyíthették el a résztvevők. Az egyik helyszínen a Csillaggyertyafény Alapítvány által készített, az érzéseink megfogalmazásában segítő, úgynevezett *Dobó Bobó* társasjátékot ismerhették meg és próbálhatták ki az érdeklődők. A nagyteremben pedig azok gyűltek össze, akik a gyászfeldolgozáshoz szettek volna gyakorlati tanácsot kapni. *John W. James* e témában megjelent könyvét (*The Grief Recovery Method – A bánatból való gyógyulás módszertana*), illetve Magyarországon is bevezetett módszerét két szegedi szakember, *Sarungi Emőke* pszichiáter és *Varga Hedvig* pszichológus mutatta be, valamint *Várkonyi Ágnes* közgazdász, aki Budapesten indított önszegélyező csoportot.

Az alkalom „szeretetkörrel” zárult. Ebben a konferencia résztvevői egyszavas, személyes vallomással „igazolhatták”, hogy az alkalom segítette őket abban, hogy érzéseiket meg tudják fogalmazni, s mások felé is tudják közvetíteni.

Költészet és textilképek találkozója

▶ Szép számban gyűltek össze barátok, érdeklődők a budapest-zuglói evangélikus hajlékban október 16-án, amikor kézművesség és költészet adott itt randevút egymásnak. Ez alkalommal mutatták be ugyanis *Sólyom Irén*, *Varga Gyöngyi* és *Csorba István Ünnepvárás – ünnepvarrás* című könyvét. A bemutatónak a gyülekezeti terem volt a helyszíne, míg a kiadványban fotókon látható művek eredetijéből készült kiállítás a templomban lesz látható néhány hónapig.

*Sólyom Irén*nek nem ez az első olyan kötete, amelyet a textilképeiről készült fotók díszítenek, mégis újszerűen hat ez a szép kiállítás – útmutató módon gyülekezeti kiadásban megjelent – kiadvány.

Bizonyára nem ismeretlenek az olvasók előtt a versek szerzői sem, hiszen *Varga Gyöngyi*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense és *Csorba István* karnagy is hosszú évek óta jelen van az evangélikus könyvkiadásban irodalmi, verses munkáival is. S hogy ezekre az egyház népének körében van kereslet, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy rendre elfognak a műveik.

Varga Gyöngyi mély hitről tanúskodik, ihletett írásai igazi harmóniában állnak *Sólyom Irén* kézműves munkáinak szellemiségével. Szó és kép tökéletesen kiegészítik egymást, és ugyanígy illeszkednek a sorba *Csorba István* írásai is.

Dr. Harmati Béla László művészettörténész, az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója meleg szavakkal méltatta a könyvbemutatót a kiadványt, azt a kérdést vizsgálva, hogy mi lehet a közös egy fizikusban, egy egyházzeneszben és egy teológiai tanárban. A választ pedig abban találta meg, hogy meghívott emberek hitből fakadó alkotásairól van szó.

A művészettörténeti elemzést versek követték: *Nagy Anna* színművész – akit nem csupán ünnepi alkalmakkor láthatnak a gyülekezet tag-

jai – *Dsida Jenőnek* és *Reményik Sándornak* a kötetben szereplő verseit idézte meg szuggesztív előadásban, míg *Csorba István* saját szonettjei közül mutatott be kettőt.

Külön színfolt volt *Tamásy Tamásnének* a méltatása, aki nemcsak mint

A SZERZŐ FELVÉTELE

művelőző kapott szót, hanem mint a kiállításnak és a rendezvénynek otthont adó gyülekezet lelkésze is. *Sólyom Irén* nem csupán mint régi barátot, mint alkotót, de mint gyülekezeti szolgálattevőt és mint presbitert is köszöntötte.

S hogy a címben is említett találkozó teljesebb legyen, még egy mű-

vészeti ág, a zene is bekapcsolódott az összejövetelbe. A prózát felváltva *Finta Gergely* orgonaművésznek, a hittudományi egyetem docensének orgonajátéka gyönyörködtette a közönséget.

A szerzők meghatottan köszönték meg a méltatásokat, csakúgy, mint a támogatók bizalmát, segítségét, hiszen sokak áldozatvállalása kellett, hogy a kiadvány boltokba, illetve az otthonok könyvespolcaira kerülhessen.

A bemutatón lehetőség volt kézzel is venni a szép kiállítású könyvet, amely minden bizonnyal sokaknak fog örömet szerezni, mikor meglát-

ják a karácsonyfa alatt. Az együttes jókedvű beszélgetés és szeretetvendégség zárta.

■ GYARMATI GÁBOR

Ünnepvárás – ünnepvarrás. Textilkép, áldás, vers. A Budapest-Zuglói Evangélikus Egyházközség kiadása, 2015. Ára 1890 forint.

Dr. Harmati Béla László kiállításmegnyitó beszéde

Tisztelt *Sólyom Irén*, *Varga Gyöngyi*, *Csorba István*, kedves zuglói gyülekezet!

Mi a közös egy fizikusban, egy egyházzeneszben és egy teológiai tanárban? – tehetjük fel a kérdést. Első hallásra nehéznek tűnik a kapcsolatot megtalálni, azonban ez a most megjelent kötet és a gyülekezeti teremben hozzá fűződő kiállítás talán választ ad a feltett kérdésre. Biztosan választ ad rá! *Sólyom Irén* munkái és a kötetben hozzájuk írt versek és írások *Varga Gyöngyi* és *Csorba István* tollából több gondolatot is ébresztettek bennem, melyeket most önökkel is szeretnék megosztani.

Művészettörténészként, az evangélikus egyházban dolgozó szakemberként mindig is fontos volt számomra az alkotásokhoz vezető mozgatórugók vizsgálata. A múltban és a jelenben keletkezett alkotások indító katalizátorainak vizsgálata.

A most megjelent kötetben 63 képből 31 szimbólum! *Keresztény szimbólum*, azaz üzenethordozó. A szimbólumok az ókeresztény kortól kezdve mindig is a hit-tartalom látványos, összesűrített kifejeződései voltak. Ha nem használjuk őket, tartalmukat veszítik, és kiüresedhetnek.

Ma sokszor illetik az egyházakat azzal a váddal, hogy nem képesek a mai embereknek utat mutatni a láthatótól a láthatatlanig. Az egyházművészetnek napjainkban – ha ugyan lehet még ilyenről beszélni – szintén nehezebb esik megtalálni a transzcendens és a mai ember közötti kapcsolatot. Valóban, sosem volt könnyű láthatóvá tenni a nem láthatót, mert ahhoz valódi átélés, a kapcsolat őszinte megélése szükséges.

A most megjelent könyvben a szimbólumokon kívül kiemelt szerepet kapnak az ünnepekkel és a történelmünk választójával kapcsolatos alkotások. A képekhez kapcsolódóan pedig verseket, írásokat olvashatunk *Varga Gyöngyin* és *Csorba István*on kívül még *Túrmezei Erzsébettől*, *Gárdonyi Gézától*, *Reményik Sándortól*, *Dsida Jenőtől*, *Sarkady Sándortól* és az *Evangélikus énekeskönyvből*.

Sólyom Irén munkáinak műfaja a varrott gobelin; ennek elsajátítása egyszerűbb, mint a sok tanulást igénylő szövött gobeliné. Azonban a szemlélőnek elsősorban ez, a technika jut az eszébe, hanem ahogy *Csorba István* írja: ezek a művek „hitből fakadó alkotások, kitérnek egy ablakot Isten felé, ember felé”. Maga a könyv pedig egy felszólítás: „Jöjjen el hozzád Isten életed mindennapjaiba, legbelsőbb álmaid és árnyaid világába” – írja *Varga Gyöngyi*.

Tisztelt zuglói gyülekezet, kedves testvéreim! Mi a közös egy fizikusban, egy egyházzeneszben és egy teológiai tanárban? – tettem fel a kérdést megnyitóm elején. Egyházban dolgozó művészettörténészként mindig is foglalkoztatott az a kérdés, hogyan lehetne megfogalmazni azt, hogy mi is az egyházművészet. *Sólyom Irén*, *Varga Gyöngyi* és *Csorba István* közös munkája azonban rámutat a lényegre. Az egyházművészet nem más, mint az élő evangéliumra adott válasz. A megszólított, megérintett gyülekezeti tagok válasza a szószékről hirdetett élő evangéliumra. Itt van a közös pont a szerzők között, és nagyon remélem, hogy közöttünk is.

Kedves testvérek, a most megjelent könyv másik erénye, hogy a tárgyak kiválóan vannak fotózva. A tetszetősen és találóan készült fotók *Benkóczy Péter* lelkész testvérünk keze munkáját dicsérik. A kötetet az ábrázolt szimbólumokat bemutató, magyarázó függelék zárja.

A kötetet mint hitet erősítő könyvet ajánlom a hallgatóságnak, mely megerősíthet bennünket életünkben, választott életutunkon.

Ugyanakkor nemcsak a könyvet vehetjük a kezünkbe, hanem a gyülekezeti teremben élőben is megnézhetjük a kötetben szereplő alkotásokat. Fonalak-szálak, életfonalak-életszálak, egy fizikus, egy gazdasági vezető, anya, nagymama, presbiter, pénztáros – összességében egy megérintett ember, egy cselekvésre mindig kész ember alkotásait láthatjuk. Kívánok neki sok erőt a folytatáshoz, a nézőknek pedig ihletet, elmélyülést és továbbgondolkodást.

■ DR. HARMATI BÉLA LÁSZLÓ

FOTÓK: TAGAI PÉTER

Borsod-hevesi panoráma

Működő modellek, célok, tervek

Egyházunk Borsod-Hevesi Egyházmegyéje – Egertől Tokajig – az egyik vagy talán a legnagyobb területű egyházmegye, lélekszáma ennek ellenére a legkisebb. A valaha virágzó gyülekezetek mára átalakultak: az egykor sok ember számára épített templomok nem töltik be eredeti funkciójukat.

Kevesen vagyunk – és ez az állapot különös hűséget igényel gyülekezeti tagtól és lelkésztől egyaránt. Hiszen sem a felkészülést, sem a jelenlétet tekintve nem vesz el több időt, ha az istentiszteletet a megszokott két-három vagy nyolc-tíz fő helyett harminc, netalán kétszáz ember ünnepli közösen. Csupán a munka látványos gyümölcse más.

Mindennek az okairól sokat kell beszélni. Fontos tudatosítani a gyülekezetekben és lelkészeikben, hogy az elvándorlás több generáció óta tartó jelensége, a népegyházi keretek felbomlása nem feltétlenül a megmaradást kell, hogy minősítse. A jézusi mondat: „...akinek van, annak adatik...” folytatásában leírt állapot nem könnyű élethelyzeteket produkál. Egészen más sikerekről és a növekedés másféle dimenzióiról beszélhetünk. Mint mindenütt, úgy ezekben a gyülekezetekben is keresni kell azokat a hordozó felületeket, melyeken az evangélium örömhíre célba ér.

Kilépve a megszokott templomi keretek közül, közösséget építünk, ahol tapasztalatot szerezhetünk Isten jóságáról. Ilyen program lehet egy főzőverseny, egy játszóház, esetleg gyülekezeti lézerharc is a fiatalabbaknak. És ha sikerül a közösség (meg)építése, mondjuk, egy-egy újabb gyülekezeti csoport indulásakor, akkor az örömről hatványozottan lehet. Mert bizony „akinek nincs, attól az is elvétejtik, amije van” (Mk 4,25). A cél tehát azok közé kerülni, akik a lassú építkezésben sem fáradnak el.

Hol is kezdjem tehát a beszámolót? A legutóbbi borsod-hevesi híradás arról szól, hogy május végén ünnepelte nyolcvanadik születés-

iskola). Gerlai Pál iskolalelkész – illetve Sándorné Povazsanyecz Gyöngyi miskolci lelkész – az óvodában, az általános iskolában és a középiskolában is jelen van. És bár nagyon kevés az evangélikus tanuló, közös reményiségünk, hogy az evangélikus látásmód, az elkötelezett kereszténység megnyilvánulása jó hatással van mindazokra, akik ezt az iskolát választották.

Szeretnénk, ha gyülekezeteink, illetve az iskola diákjai és tanárai között szorosabb lenne a kapcsolat. Vigh Roland igazgatóval közösen keressük az együttműködés formáit: például abban, hogy az egyházmegye gyülekezetei adjanak lehetőséget a diákok számára az érettségijük kötelező közösségi munka teljesítésére. A kapcsolat legutóbbi eseménye a tanulók október 23-i megemlékezése volt elmúlt vasárnap az arnóti evangélikus templomban. A műsort a 10/B osztálynak és Soltészné Bodzás Judit osztályfőnöknek köszönjük.

Konfirmandustalálkozó Fancsalban

Egyházmegyénk egyik legérdekesebb nyári programját a fancsali gyülekezet szervezte meg július 4-én: e napon nagy szeretettel várta vissza egykori, sok esetben földrajzilag is messzire került konfirmandusait. Az oltár előtti áldás a különböző generációk találkozását, az egykori megerősítés „megújítását” jelentette. A legidősebb résztvevő a nyolcvan évvel ezelőtt konfirmált Bortnyik Benjámin volt.

Egyházmegyei ifjúsági táborok a Balaton partján, ózdi gyülekezeti tábor Belpátfalván

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi célú, egyedi támogatásával idén az egyházmegye fiataljaival két turnusban üldülhettünk – több mint nyolcvan – Balatonföldváron. Az ózdi gyülekezet pedig egyhetes programot szervezett – Tóth Melinda Anna lelkész vezetésével – Belpátfalvára.

megkeresztelésének helyén várja az érkezőket.

Idén közel nyolcvan testvér gyűlt össze az egyházmegye gyülekezeteiből, hogy közösen imádkozzanak, erősödjenek hitükben. Az alkalmon egyik fontos lutheránus örökségünkben, Johann Sebastian Bach zenéjében mélyedhettünk el Varga László

Asztalos Richárd espereshelyettes, Domokos Tibor helyi lelkész és Balázs Tibor sajkókazai lelkész a fancsali oltár előtt

református egyházzenezés segítségével, majd délután a Kossuth rádió istentiszteletet közvetített a templomból Asztalos Richárd helyi lelkész szolgálatával. A napot a tállyai borpincék meglátogatása zárta.

Gyülekezeti napok és kirándulások
Kihasnálva a szabadtéri programokra alkalmas, kellemes időt, a diósgyőr-vasgyári, az arnóti, az ózdi és a fancsali evangélikusok is egész napos találkozót szerveztek közös étkezéssel, gyermekprogramokkal, koncertekkel, szabadtéri istentisztelettel.

Az elmúlt hétvégén pedig a fancsal–hernádvécei gyülekezetben immár másodszor tartottak szabadtéri evangelizációt. Tavalyhoz hasonlóan igyekeztek megmozgatni az egész várost az egész hétféves rendezvényvel. Vasárnap a délelőtti istentiszteleten adtak hálát a tíz évvel ezelőtt felszentelt encsi templomért. Ez alkalommal Fabiny Tamás püspök hirdette az evangéliumot, megáldva az encsi katasztrófavédelemben és tűzoltóságon dolgozó közel ötven főt.

Az ünnepi közgyűlésen Kovács Sándor tűzoltó ezredes elmondta, hogy épületeiket, autóikat már számtalanszor megáldották, de ez az első alkalom, amikor a katasztrófavédelemben dolgozó emberek kaphatták Isten áldását.

A nyári időben a miskolc-belvárosiak a Boldva–Edelény–Vízoly útvonalat, október 3-án az egriek – Aklan Béla lelkész vezetésével – Aszód és Tura nevezetességeit, evangélikus és protestáns vonatkozásait ismerhették meg gyülekezeti kirándulás keretében. A miskolciak idén is elindulhattak Németországba Luther nyomában, végigjárva a reformátor életének legfontosabb helyszíneit.

Szeptemberi évkezdés

Ősszel folytatódta a hagyományos gyülekezeti alkalmak, illetve új gyülekezeti csoportok is indultak.

Miskolc-Belvárosban működik a város és a környék énekelni szerető evangélikusait összefogó Luther kórus. Legutóbb a Deák téren hallhattuk őket az országos evangelizáción, megszólalásukkal lelkészüknél, Sándor Frigyesnek a szolgálatát gazdagították, illetve a nap folyamán külön koncertet is adtak. Hasonló módon jelentek meg nyáron több helyen is, júniusban például a kübekházi negyedik országos evangelizáción, amelynek programját a Duna Tv is rögzítette.

Diósgyőrben Molnár József kórházlelkész, helyi lelképásztor vezeté-

sével megalakult a Lukács kör, tagjai a kereszténység válaszára nyitott, nehéz hivatásuk gyakorlásához a gyülekezetben erőforrásra lelt érdeklődő orvosok.

Arnóton a négy évvel ezelőtt elindult gyermek-istentisztelet szülői körét szólította meg e sorok írója, helyi lelkész. Az esti alkalom mellé a pa-

országi operatív program keretéből – közel nyolcvanmillió forint ráfordításával – felújítják.

Kérdéseink

Persze a látszólagos programbőség mellett kérdésünk is nagyon sok van. A legnehezebbek: Mit tehetünk az egyházmegyére jellemző, egyre súlyosbodó népességfogyás közepette? Miként érhetjük el, hogy a lelkészeknek ne kelljen teljesíthetetlen terheket cipelniük, mégis legyenek istentisztelet a kiterjedt szórványterületeken, illetve működjenek az egy-két fős „hittancsoportok”? Hogyan lehet racionálisan, de konszenzusra törekedve összevonni és/vagy megerősíteni munkaterületeket? Hol a helyünk a társadalmi felzárkózás ügyében? Miként lehet integrálni az egészen más gyökerekkel, szokásokkal rendelkezőket?

Néhány előremutató, már működő kezdeményezésünk mellett – például a fancsali gyülekezet csenyetei rommunkája vagy a sajkókazai roma gyermekek integrációja – további nagy terveink is vannak. Miskolc város közgyűlése májusban százharmincmillió forintot szavazott meg a belvárosi gyülekezet ingatlanjában működését megkezdő diakóniai intézmény kialakítására, a régi épület felújítására és funkcióval való ellátására. Reméljük, hogy e munka elindítása révén pozitívabb lesz az evangélikusság megítélése, ez pedig elősegíti a hozzáánk való csatlakozást – végső soron legfontosabb célunkat: Isten országának építését saját adottságaink között.

■ BUDAY BARNABÁS,
a Borsod-Hevesi Egyházmegye
esperese

Diósgyőri gyülekezeti nap

napját az egri gyülekezet. Azóta eltelt a nyár, és nekiindultunk az új tanévnek is. Ez alkalommal – a teljesség igénye nélkül – az elmúlt hónap eseményeit veszem számba.

Együttműködés a miskolci Kossuth-gimnáziummal

Idén külön figyeltünk arra, hogy az egyházmegye területén működő egyetlen evangélikus oktatási intézmény szervesen – vagy talán helyesebb, ha azt írom: még szervezesebben – kapcsolódjon gyülekezeteinkhez.

A miskolci Kossuth Lajos-gimnázium tavaly óta – az átvett óvodával együtt – az intézményes nevelés-oktatás minden korosztályát lefedi (teljes neve ilyenkorán Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakközép-

Az elsőrendű cél a gyerekek és fiatalok táboroztatása volt, ám több esetben szerencsésen sikerült egész családokat bevonni a közös programokba. Nagy örömet jelentett, ha egy-egy családból nemcsak a gyermekek, esetleg az édesanya vett részt a táborozásban, hanem mindkét szülő vagy akár nagyszülő is – ezzel az ifjúsági tábort azonnal összgyülekezeti téve. A táborok már befejeződésük pillanatában újratekintődnek: „Úgye jövőre is megyünk?” – szöveg a kérdéskörben már jó pár éve...

Tállyai csendesnap

Augusztus végén minden évben találkozót szervezünk az egyházmegye gyülekezetei számára Tállyán. A Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség részközössége Kossuth Lajos

HIRDETÉS

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez, következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Új utak Bachhoz

Október 31-én 18.30-kor rendkívüli koncertsorozat indul Cegléden, az evangélikus templomban (Szabadság tér). Szabó Balázs orgonaművész egy 2017-ig tartó programsorozat – J. S. Bach összes orgonaműve – első alkalmát tartja. Az első rész témája: Az ifjú Bach.

175 éve született Sántha Károly

A lelkész költőre emlékeztek Sárszentlőrincen

► Nem véletlenül esett a választás Sárszentlőrincre, amikor az országos megemlékezés helyszínét kiválasztották. Ezen a – valamikor szintiszta evangélikus – településen szolgált ugyanis harmincöt éven keresztül **Sántha Károly** (Kecskemét, 1840. október 22. – Budapest, 1928. szeptember 7.), a többféle tehetséggel megáldott, odaszánt Krisztuskövetésben élő lelkész, akinek énekeit a vasárnapi istentiszteleteken még most is zengik gyülekezetek szerte az országban, vagy merítenek belőlük erőt gyászolók a temetéseken...

Az ünneplő gyülekezettel megtelt templomban október 18-án, vasárnap Szabóné Mátrai Marianna hirdette Isten ígését Jézusnak az ünnepi vacsoráról szóló példázata alapján (Mt 22,1–14). A Déli Evangélikus Egyházkerület püspökhelyettese hatásosan érzékeltette az ünnepi meghívás visszautasításának abszurditását, hiszen „pár forintos” haszonért marad le a boltos a legnagyobb – és örök – lehetőségről. Életrendezésre hív az Isten, és a meghívást elfogadóknak megnyílik az örök ünneplés országának kapuja.

Figyelemre méltó a történelhez csatolt jelenet, amikor is bekerül az ünnepi vacsorára egy furcsa figura, akin – bár elment a hívásra – nem volt ünnepi ruha. Ez a kép arra figyelmeztet, hogy aki Isten asztalához ül, az úgy viselkedjen, úgy éljen, mint aki Isten vendége. Úgy menjünk majd el, mint akik új ruhát kaptak, mint akik Isten szerint gondolkodnak. Merjünk ünnepi módon élni, mint akik Isten vendégei vagyunk, és nem úgy, mint akik hétköznapi módon élnek napjaikat. „Minden templomi alkalom meghívót tartogat, hogy majd szentől szemben láthassuk azt, aki meghív minket asztalához” – fejezte be igehirdetését Szabóné Mátrai Marianna.

Sántha Károly életét és munkásságát ismertető előadásában dr. János sok érdekességet felvonultatva próbálta megmutatni hallgatóságának, hogy bár a lelkész költő bizonyos gondolatai, patetizmusra hajló szóhasználat idejétmúlt, de az Isten-haza-család vonatkozásában sok, a mai kornak szóló értékes üzenetük van. Sajnos Sántha Károly munkássága feladásra megy – mondta a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjtemé-

nyi Tanácsának tagja. Jellemző, hogy az országban egyedül Pannonhalmán, a bencések főapátsági könyvtárában sikerült megtalálni Sántha Károly egyik könyvét. „Nagyon beleszerettem Sántha Károlyba – vallotta meg. – Ha katolikus lett volna, kezdeményezném boldoggá avatását” – ezzel a csattanós gondolattal zárta előadását.

Jankovits Béla Sárszentlőrincről elszármazott nyugdíjas lelkész számos személyes vonatkozást felsorakoztatva mutatta be azt a Sántha Károlyról készült könyvet, amelyet erre az évfordulóra szerkesztett Karl Jánosné Csepregi Erzsébet helyi lelkész, valamint e sorok írója. A több tanulmányt és Sántha Károly munkásságát a lehető legszélesebben bemutató szöveggyűjteményt tartalmazó könyvet bátran ajánlotta megvásárlásra, épülésre.

A gyülekezeti énekek természetesen Sántha Károly nevéhez fűződtek, és természetesen a sárszentlőrinci énekar is az ő énekeit adta elő.

Az ünnep zárásaként a falu népe által készített süteményektől roskadozó asztalok várták a vendégeket. Sokan maradtak a jóízű beszélgetésekre. Ezt megelőzően Aradi András, a Tolna-Baranyai Evangélikus Egyház megye esperese megáldotta a helyi gyülekezet felügyelője, Nagy Zoltán által készített emléktáblát. A tanítók falára helyezett tábla a Sántha-émlékvet záró ünnep lényegét kifejező igékkel bátorít: „*En pedig hatalmadról énekelek, magasztalom minden reggel hűségedet. Mert erős váram vagy, menedékem, mikor bajba jutok. Te vagy az én erőm, rólad zeng énekem. Erős váram az Isten, az én hűséges Istenem!*” (Zsolt 59,17–18)

■ BAKAY PÉTER

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Jegyzetlapok az 1956-os forradalomról

Egy mondat. Egy jó vers szabadságharcos csapat, sorai géppuskatűzek. Örök életűek, átívelnek évszázadokat. *Petőfi Sándor Nemzeti dala, Vörösmarty Mihálytól az Előszó, Ady Endre Ember az embertelenségben* című verse humanista hitvallás és helytállás. *Babits Mihály, Kosztolányi Dezső* búcsúírásai, *József Attila, Radnóti Miklós* közösségi számvetése fájdalmak és remények szép üzenetei...

A felsorolást folytathatjuk *Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról* című hatalmas költeményével. Ilyen pontos láttelepet senki nem adott egy pusztító korszakról. A nem szűnő félelemről, a mindennapos rettegésről. Az *Irodalmi Újság* 1956. november 2-i számában megjelent vers a forradalom egyik legfontosabb dokumentuma! A rövid sorok, a katógó rímek minden gazságot kimondanak, hogy a végső igazságot megfogalmazzák: „hol zsarnokság van, / mindenki szem a láncban; / belőled büzlik, árad, / magad is zsarnokság vagy; // (...) mert ahol zsarnokság van, / minden hiában, / a dal is, az ilyen hű, / akármilyen mű, // mert ott áll / eleve sírodnál, / ő mondja meg, ki voltál, / porod is neki szolgál.”

***

A forradalom krónikája. 1956. október 23-án délután a Petőfi-szobornál kezdődött az egyetemi hallgatók tüntetése – a fiatal *Sinkovits Imre* több tízezres tömeg előtt szavalt a *Nemzeti dalt*, egy lelkes diák fölolvasta a 16 pontot –, majd Budára, a Bem-szoborhoz vonultak; a műegyetemisták sokasága szintén ide érkezett. Nagy színészünk, *Bessenyei Ferenc* elszavalt a *Szózatot*, kivágták a kalapácsos-búzakalászos Rákosi-címert a zászlókból... 18 óra körül az egész teret betöltötte a kétszázazresre becsült, forrongó tömeg.

21 óra felé *Nagy Imre* megjelent a Parlament erkélyén, és beszédet mondott. 22 óra körül megkezdődött a rádió épületének hajnalig tartó ostroma. Lángvágók segítségével sikerült ledönteni az ötvenmázsás Sztálin-szobrot. A székesfehérvári szovjet különleges hadtest parancsot kapott Moszkvából a Budapestre vonulásra; a 17. gépesített hadosztály lezárta az osztrák–magyar határt. Éjfélkor a városban folytak a harcok: forradalom!

***

Folytatás. A többi tudjuk: egyre véresebb harcok, sebesültek, halottak, szétlőtt város. Aztán: letartóztatások, üldözés, sötét, vizes börtönök, hajnali kivégzések, arccal a földbe temetett férfiak...

***

Fényképek. Régi könyveket lapozok, kopott fotókat nézek. Bem tábornok magas alakja világol, bal kezével előremutat, mellette valaki a piros-fehérvörös zászlót lengeti a vállán. Kilőtt orosz harcokci csövére tábla akasztva, ráírva: „Ne bánts a magyart! Független Magyarországot!”

Apró kirakat, telepingálva meszes ecsettel: TALPRAMAGY-AR, HIAHAZA, MINDEN RUSZKI MENJEN HAZA. Holttestek a Kossuth téren, a Rákóczi-szobor mögött, a metró építkezésénél: egymás mellett, külön egy férfi, sötét kalapja a porban, távolabb hét halott, szinte összeölelkezve.

Sztálin vastag bronzfeje gurul az utcán. Zsúfolt teherautó a hídon át; egyetemista nemzetőrök ülnek a járda kockakövén. Pesti srác áll az ágyú mellett, keze az irányzókeréken, mosolyogva biztat a harcra...

A fotókon ott van a forradalom sok résztvevője: a várakozó katona, ott a

kíváncsi ember, a boldogság szavait elmondani akaró, és ott figyelnek a gyerekek is, akikből a felkelés hősei és halottai lettek.

***

Írók üzenetei. Mint hű írások, virrasztottak, hogy semmi ne maradjon ki. Biztattak, hittek a szavak erejében. *Örkény István* írta: „A kerek világon minden térképen ma átírják a nevedet, Budapest. Ez a szó már nem egy várost jelöl, Budapest ma annyit tesz, hogy hősiesség. Minden nyelvén a világnak azt jelenti: hűség, önfeláldozás, nemzeti becsület!”

***

Új adatok. Hallgatom *Jobbágyi Gábor* professzort, aki húsz éve foglalkozik az 1956-os forradalom történetével. Előadásában váratlanul megdöbbentő számokat sorol föl. A „Kompassz” jelszót *Szokolovszkij*, a szovjet hadsereg főparancsnoka adta ki. Ekkor komoly csapategységek indultak meg Kárpátaljáról és Erdélyből, összesen 31 500 katona, 1130 harcokci és

önjáró löveg, 380 páncélos szállító, 616 tüzérségi aknavető... Joggal kérdezhethetjük, mi szükség volt erre, hiszen Budapesten a teljes magyar fegyveres erő működött. Talán az lehetett a válasz: elégünk van a magyarokból, írni se maradjon!

***

Búcsúlevél. *Wittner Mária* a forradalom leverése után tizenkét évig raboskodott. A legutóbbi beszélgetéskor mutatott egy tintaceruzával írt, dohánybarnára szolgált lapot. *Tihanyi Árpád* tanár vetette papírra kivégzése előtt, s küldte családjának.

„Édes Máriám, drága gyerekeim! Utolsó soraim, melyeket hozzátok intézek. A haláltól már nem félek. Hat hónap alatt a cellában 40-45 személy akasztása hozzászoktatott a halálhoz. Nem izgulok, nem remegek, és eddig senki sem félt, mindenki hősiessé halt meg. Jézus nekem is adott erőt és bőséges kegyelmet a sors elviseléséhez. Tudjátok, az igazságot meghalni dicsőség. Krisztusnak is azért kellett meghalnia a keresztfán. Nem a földi élet az ember célja, hanem az Istenhez való eljutás. Mít ér az ember, ha az egész világot is elnyeri, de lelkének kárát vallja. A világot nem nyertem el, mert szegényen éltem, de megtaláltam Istent... Legyetek büszkék rám, mert a mi vérünknek és áldozatunknak gyümölcsét ti fogjátok learatni. Mindenekfelett imádjátok és szeressétek Istent. Minden cselekedet központja Ő legyen, mert Ő az út, az igazság és az élet.”

***

Kép és zene. Irodalmunk többkötetnyi verssel, regényekkel tisztelt meg az 56-os forradalom előtt. Kevés szó esik arról, hogy a festők, a zeneszerzők is fájó-szép művekkel emlékeztek.

Elsőként világhírű grafikusunkat, *Szalay Lajost* említem. 1956-ban kilencedik éve élt emigrációban a távoli

Argentínában. A budapesti forradalmi napokról a rádióból értesült. A drámai hírek hatására rajzsortozatot készített. A *Dél-amerikai Magyarorság* című hetilap közölte, később füzetben is megjelentette. A „magyar ügy” tárgyalásakor valamennyi ENSZ-delegátus kezébe került.

Szántó Piroska Forradalmi szvitje jegyzetomb. A művész járt-kelt a szétlőtt városban, és közben megörökítette, ami a szeme elé került.

Kajári Gyula a vásárhelyi képzőművészet jeles képviselője. Történelmi sorozata vastag, fekete krétarajz. Így még drámaibb a nagy méretű képek. A 301-es parcellával járul a vallomás: a gyökér-csont-koponyák felett kopjafák, versidézetek...

Szokolay Sándor zeneszerző egész estét betöltő, súlyos oratóriumot komponált *Nagy Gáspár* ciklusára; *Balassa Sándor* két zeneművel tisztelt meg a forradalom mártírjai előtt. A magyar jazz, a magyar zenei és szellemi élet jeles személyisége, *Szabados György* 1956-os emlékezése azért különös, mert a szöveget – hogy a

hatalom ne ismerje föl – visszafelé énekelte. Így egy sejtelmes, archaikus művet hallhatott a közönség.

***

Majdnem forradalom. Az 1956-os szabadságharc ötvenedik évfordulóján ismét eldőrdültek a fegyverek. Senki nem gondolta, hogy a megemlékezések ilyen tragikus fordulatot vesznek. A magyar rendőrség politikai utasításra nekironott saját népének, végigvert békés ünneplőket és tüntetőket.

A brutális terror igazi felelőseit mindenki ismeri, de eljárás, felelősségre vonás nem történt. A véres történeteket a háttérből vezénylő *Gyurcsány Ferenc* akkori miniszterelnök, a budapesti exrendőrkapitány és a többi megvadult beosztott sretelenül megúsza. A fél szeme világát elvesztő fiatal ember, a súlyos agykárosodást szenvedett vidéki tanár, a gerinctörött férfi kapott valami pénzmozorzsát, de hát ez csepp a tengerben. Az igazság malmai lassan őrölnek.

***

Kései számadás. Nagy, kerek évforduló közeleg, a hatvanadik. Az öröm és a gyász ünnepe. Március idusa és október 23-a mintha ikertestvérek lennének, évszázadokon átragyogó csillagok. A komor idő mindkettőt a feledés sűrű porával szórta tele. Eltűnt a csodálatos tavasz, kihűlt a fekete-arany ős. Elérhetetlen messziségbe kerültek.

De akik ott voltak, harcoltak, börtönben hosszú éveket raboskodtak, azok nem lettek hűtlenek. 1956 öröksége – annyi nehéz évtized elteltével – ma is időszerű. És az igazsága akkor is érvényes marad, ha minden napját, percét csak az idős túlélők vállalják. A történelem egyszer még napirendre tűzi a forradalom örökségét és tisztá eszményeit.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Velünk élő 56

Találkozás Székely Dezsőné Sebestyén Máriával

► Amikor tavasszal a budapest-fasori evangélikus gyülekezet tagjaival együtt felszálltam a kirándulásra induló buszra, még nem sejtettem semmit. Gyanútlanul foglaltam el a helyem, és nézegettem az elsuhanó tájat, útban Kiskőrös felé. Már csaknem elértük *Petőfi Sándor* szülőhelyét, mikor közösségünk lelkesze magához vette a mikrofont, és így szólott: „Most érkezünk az Akasztó nevű településre. Ez a hely arról is nevezetes, hogy itt lakott egyik kirándulótársunknak, »Hosszú Marinak« a nagynénje.” A buszon velünk utazó, energikus, vidám hölgy 1956-ban kapta ezt a ragadványnevet. Mint megtudtuk, a forradalom után épp erre vitte őt a rabszállító kocsit, útban a kalocsai börtön felé... Ezt hallva már biztos voltam benne, hogy jó lenne beszélgetni *Székely Dezsőné Sebestyén Máriával*. Sort is kerítettünk erre terézvárosi otthonában.

– Milyen sok kitiűntetés van a vitrinben...! Gratulálok!

– Köszönöm! Kaptam néhány elismerést az ötvenhatos szerepvállalásom miatt. A legutolsót – a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét – idén március 15-e alkalmából *Áder János* köztársasági elnöktől vehettem át. – Szép ajándék ez a kerek születésnapjára.

– Bizony, gyorsan elszaladt az idő. 1935. február 28-án láttam meg a napvilágot Budapesten, idén töltöttem be a nyolcvanát.

– Mielőtt a forradalmi eseményekre térnénk, kérem, meséljen az olvasóknak a családjáról, gyermekkoráról!

– Édesapám Balatonszemesen volt postamester, édesanyám háziasszonyként vezette a háztartást és nevelte a gyerekeket, az első házasságából való két bátyámat és engem, aki a második házasságából születtem azután, hogy feljöttek a fővárosba. Az orvosok ikerszülésre készítettek fel édesanyámat, de végül egyedül érkeztem. Ám jómagam „kettőt is kitétem”, mert hatalmas újszülött voltam, 5006 grammos.

– Ejha...!

– Mindig meg is csodáltak, valahányszor sétáltattak a szüleim. Magasra is nőttem később, ezért is kaptam a harcok idején a „Hosszú Mari” nevet, hogy megkülönböztessenek a csapatunkhoz tartozó másik *Máriától*, aki szegény később meg is halt, fejbe lötték.

– Visszatérve a gyermekkorára: hogyan teltek ezek az évek, miként nevelkedett?

– A Deák téren kereszteltek, de az első templomi emlékem a fasori evangélikus templomhoz kötődik. Az egyik bátyám ott konfirmált, én akkor hároméves voltam. Amikor először vett úrvacsorát, én bekiabáltam a liturgiába, és arra kértem őt, hadd igyál én is a borból. (Nevet.)

– Egy ilyen kisgyermeknél ez megbecsülhető.

– Élénk és szeleburdi voltam már akkor is, tele étellel és energiával, és ezt a tulajdonságomat később is megőriztem. (Nevet.) A legfontosabb, hogy szeretetben és tisztességben neveltek minket a szüleim. Én a két bátyám miatt, és mert apám tizenhárom évig újonckiképző volt, „fiúsítva” voltam... (Nevet.) Komolyra fordítva a szót: a haza és az Isten szeretete mindennél fontosabb volt a számukra, és később számunkra, gyerekek számára is.

– Gondolom, ez a családi háttér, ez a neveltetés később sokat jelentett olyan időkben, olyan viszonyok között, amelyeket a mai fiatalok bizony már el sem tudnak képzelni...

– Valóban nehéz lehet megérteni, átérezni annak, aki nem élte meg, mit jelent úgy élni, hogy az ember nem mondhatja ki szabadon, amit gondol, ezért vagy hallgat, vagy megtanulja, hogyan beszéljen úgy, hogy a másik olvashasson a sorok között. Ma már elképzelhetetlennek tűnhet, hogy megszólalni is mindig óvatosan kellett: abban az időben soha nem tud-

hattad, ki az, aki megfigyel, és jelent rólad. Nem tudhattad, mikor, melyik éjszakán jön érted az a bizonyos, az a rettegett fekete autó, ha a hatalomnak nem tetsző módon szóltál, hogy elvigyenek, minden különösebb magyarázat nélkül...

– Önnek viszont a saját bőrén kellett megtapasztalnia mindezt.

– Elsőként a családtagjaimat érte utol a végzetük. Az egyik bátyámat, aki a fasori evangélikus gimnáziumba járt, és papnak készült, 1945-ben, tizenhat éves korában vitték el az oroszok Gödöllőre, fogságba, majd onnan a Szovjetunióba. Majd apámat vitték el az Andrássy út 60.-ba, a többi el lehet képzelni... Amikor én kerültem be a Markó utcába, és a beszélőn anyám meglátta a kötetést a fülemben, hiába hazudtam neki, hogy ez csupán egy dunsztkötés a fülgyulladásom miatt, ő ezt persze nem hitte el nekem... Ez már sok volt neki, nem is bírta a szíve. Egy reggel halva találták az ágya előtt.

– Nagyon sajnálom... Önnek honnan volt lelkijére ahhoz, hogy ép ésszel, ép lélekkel átvészelve a megpróbáltatásokat?

– A hit nagyon sokat segített, és az is, hogy az én generációm egyszerűen megedződött az évek alatt, megtanultunk elviselni, kibírni dolgokat. Erős az emberben az életöztön, továbbá az istenhit és a hazaszeretet, amikről korábban szót ejtettünk, nagyon nagy belső erőt képesek adni.

– Miként került a forradalmi események sodrába?

– Felcser képesítést szereztem 1953-ban a Vöröskeresztnél, ennek révén...

– Honnan jött az ötlet, hogy elvégezze ezt a tanfolyamot?

– Adta magát a dolog. 1945-ben édesanyám is szerzett ápolónői képesítést; ez akkor, a háborús időkben természetes is volt. Ő azt mondta, lányom, soha nem tudhatod, milyen idők jönnek, ezekben az ismereteknek bármikor hasznát veheted. És igaza lett.

1956. október 23-án a Felvonulási térről – a mai Ötvenhatosok teréről –, miután lángvágóval levágták a talpazatáról a Sztálin-szobrot, két teherautó és sok ezer ember ment a Magyar Rádió Bródy Sándor utcai épületé-

hez, ahol este fél kilenc tájban eldőlt a sortűz. Én is ott voltam a rádiónál, és amikor a Trefort utcai rendelőből jöttek, és szóltak, hogy segítsen, aki tud, mert sok a sebesült, fogtam a vöröskeresztes táskámat, és mentem.

– Tudom, hogy átélte a második világháborút, de mégis... Nem félt...?

– Mint említettem, „katonásan fogtak”, és különben is, a háborúban az ember valahogy „hozzászokik” ahhoz, hogy ne féljen, mert élni kell... Egyébként is, olyan boldog voltam, tele reményekkel, hogy végre szabadok leszünk...

Miután minden elcsendesedett, hazamentem. Később az akkori munkahelyemre, a Péterfy Sándor utcai kórházba indultam. Két napot töltöttem ott. Közben tovább zajlottak az események, amiket már ki-ki jól ismerhet a történelemkönyvekből. Én a Tompa és Ráday utcai csoporthoz csatlakoztam, november 4-ig voltam velük.

– Esetleg Ön is megsebesült?

– Egyszer igen (mutatja a heget), október 26-án. Én magam szedtem ki a golyót, ami gellert kapott, így szerencsére nem okozott komoly sérülést. Maradandó egészségügyi problémát – amint már említettem is – később a Markó utcai tartózkodás okozott számomra, mivel a fülemben éppen simogatták... Ezért nem hallok jól azóta sem.

Visszatérve az eseményekre: mint ismeretes, 1956. november 4-én megindult a szovjet támadás. Egy hónap-

ket nem engedték leszállni, így terjedt el a városban – rajtuk keresztül szerez tudomást a forradalom eseményeiről.

A nőtüntetést – minden eshetőségre készen – két nővér kísérte, az egyik én voltam. Tagja lettem annak a delegációnak, amely a nagykövetségen átadta a tüntetők kéréseit, és én voltam az, aki egy padra felállva közvetítettem a követség ígéretét a tömegnek arról, hogy a magyarországi forradalmi események híret továbbítják az ENSZ-nek. Ezután a néma tüntetés folytatására buzdítottam a jelenlévőket, a Petőfi-szobornál terveztünk találkozni másnap délben.

Az amerikai követségnél – hirtelen ötlettel vezérelve – felpattantam egy véletlenül arra haladó motoros futár mögé, akivel aztán a margitszigeti Nagyszállóba hajtottunk, mert megtudtuk, hogy ott tartózkodnak az indiai nagykövetség munkatársai. Az ENSZ-ben akkoriban *Krisna Menon* nagykövet vezető tisztséget töltött be, ezért gondoltunk arra, hogy fontos lenne felvenni vele a kapcsolatot, és így eljuttatni üzenetünket az ENSZ-hez.

– Mint tudjuk, a követségi gépkocsiból mutatták meg az indiaiaknak a fegyvertelen magyar asszonyokat, szemben a tankokkal, de azóta sem lehetünk biztosak abban, hogy a helyzetjelentés eljuttott-e valaha is az ENSZ-hez... Az Ön tettei azonban – gondolok itt nemcsak december 4-re, de a korábbi ténykedésére is – vélhetően nem maradtak, nem maradhattak titokban.

– Számoltam is vele, hogy előbb-utóbb úgyis elvisznek.

– Felöltött Önben, hogy külföldre távozzék?

– Eszembe se jutott. Nem akartam elhagyni a hazámat, ez fel sem merült bennem. „Hála” a háborúnak, megtanultam bujkálni, menekülni, de biztos voltam benne, egyszer majd úgyis elkapnak. Háromszor is jöttek, és kerestek, hogy elvigyenek, végül 1957. február 18-án, hajnali fél háromkor vittek a Markó utcába, majd pár napos ott-tartózkodás után a kalocsai női börtönbe. Két év nyolc hónapot kaptam, ezt a fellebbviteli tárgyaláson egy év nyolc hónapra módosították, le is töltöttem.

A szabadulásom után zajlott tovább az élet. Folyamatosan éreztem, hogy megfigyelnek, de nem törődtem vele. A múltam miatt természetesen nem volt könnyű munkát találnom, dolgoztam, ahol tudtam. Egészségügyi pályára még csak nem is gondolhattam. Vállaltam munkát gyárban, üzemi konyhán, bár – mivel politikailag nem voltam megbízható – nem lehettem fehé-, csupán feketemosogató...

– A nyolcvanas évek végén aztán fordult a történelem kereke...

– Titokban korábban is tartottuk a kapcsolatot az 56-osokkal, de hangosabban csak a rendszerváltoztatás után hallattuk a hangunkat. Ekkor magam is aktív szerepet vállaltam a politikában, egyike vagyok az 1989-ben létrejött Politikai Foglyok Országos Szövetsége alapító tagjainak, tartottam előadásokat, nyilatkoztam különféle médiumoknak 1956-ról.

Ami a forradalom rám vonatkozó, személyes következményeit illeti, azzal kapcsolatban elmondhatom, hogy mostanában jártam a levéltárban, hogy megnézzem a már megtekinthető iratokat, és megtudjam, kik jelentettek rólam. Kiderült, hogy többek között az egyik legjobb barátom és barátom is, nagyon meg is viselt, amikor olvastam. Mondjuk, az első férjem is mondta, hogy feljelent, lett is volna hozzá „alapja”, hiszen neki olyasmiket is elmondtam '56-ról, amiket másnak nem. Végül nem kellett ellenem lépnie, elváltunk.

Szerencsére hamarosan találkoztam egy csodálatos emberrel, *Székely Dezsővel*, ő lett a második férjem. Ő is ült hat évet, így felszavakból is értettük egymást. Sajnos nem sokáig élhettünk együtt. 1968-ban ismerkedtünk meg, 1969-ben házasodtunk össze, ő 1982-ben hunyt el.

Közös gyermekünk nem született, az első házasságomból való kislányomat elveszítettem, a második házasságomban pedig elvetéltem. Az uram első házasságából született fiait neveltük együtt békességben, szeretetben. Általuk van hét unokám és öt dédunokám.

A volt férjem fantasztikus ember volt, tudtam, hogy hozzá hasonlóan kedves, intelligens, érző szívű lelket már úgysem talállok, így nem is mentem újra férjhez.

Mindenfélét dolgoztam, nagyon szerettem a filmgyári munkát, a színeszek, filmesek világát, több filmhez is segítettem statisztákat keresni, illetve magam is voltam statiszta, szerepeltem például az *Egészséges erotika* című filmben is, tandemkerékpárt hajtottam az egyik jelenetben. Lám, csak hasznát vettem annak, hogy valaha a Dózsában országúti kerékpározásban versenyeztem... (Nevet.)

– Most pedig ez olvasható a névjegyen: *Székely Dezsőné Dáma Vitéz Sebestyén Mária, a Nemzetközi Szent György Lovagrend Dámája, nyugalmazott rendőr alezredes.*

– A rendőri rang a rehabilitációm után adatott, a lovagrend pedig pár éve keresett meg, és vett fel a női tagok, a dámák sorába. De a legtöbben még ma is úgy ismernek, hogy én vagyok az '56-os „Hosszú Mari”

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Vízió, ihlet és buzdítás

A második nemzetközi vezetői csúcskonferencia Budapesten

► „Vezess ott, ahol vagy!” mottóval rendezték meg október 16–17-én Budapesten a második nemzetközi vezetői csúcskonferenciát (GLS, Global Leadership Summit). A Magyar Evangéliumi Szövetség – Aliansz és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) védnökségével a MOM Kulturális Központban zajlott kétnapos eseményen tizenegy külföldi előadó – amerikai lelkészek, sikerkönyvszerzők és üzletemberek – gondolatai hangzottak el videofelvételről, a magyar résztvevők pedig élő pódiumbeszélgetésen vitatták meg: „Megéri-e jónak lenni?”

A nemzetközi vezetői csúcskonferencia olyan felekezeti esemény, amelyen eddig több mint kétmillió – tényleges és potenciális – vezető vett részt világszerte, mintegy tizenhatezer gyülekezetet képviselve. A rendezvénynek minden év augusztusában a *Bill Hybels* lelkész által vezetett Willow Creek Gyülekezet ad otthont, ahonnan a többi amerikai helyszínre élő közvetítéssel jut el a program. Az ősz folyamán ötvenöt nyelven további ötszáz helyszínen tartanak GLS-konferenciákat százhusz országban. Ezek a Chicagóhoz közeli Willow Creek alkalmait felvételről osztják meg a jelenlévőkkel.

A csúcskonferencia mögött az 1992-ben alapított Willow Creek Társaság (WCA, Willow Creek Association) áll. Hétezer tagja jelenleg több mint kilencven felekezetet és hálozatot képvisel a világ majdnem száz országából. Az elmúlt években tizennyolcezer gyülekezet kapcsolódott be a tréningekbe és képzésekbe. A GLS-konferenciák fő célja, hogy vezetői készségfejlesztés révén segítsék a helyi gyülekezetek növekedését.

Magyarország tavaly csatlakozott a GLS-konferenciák sorozatához. Az idei alkalom múlt pénteki megnyitóján az együttműködő szervezetek nevében *H. Kovács Judit*, a Keresztény Vezetők és Üzletemberek Társaságának elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd az *Ez az a nap!* rendezvény szervezőirodájának

vezetője, *László Viktor* tartott nyitóáthitatót.

A Magyar Evangéliumi Szövetség – Aliansz főtájtára, *Horváth István* az előadók értékes, motiváló gondolatait emelte ki, amelyek nemcsak világi bölcsességekkel, de „mennyei iránymutatással” is megoldást nyújthatnak a mindennapokban felmerülő gondokra.

Egyhangúlag döntött a GLS-konferencia támogatásáról a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöksége – hangsúlyozta *dr. Fischl Vilmos* evangélikus lelkész, a tanács főtájtára, aki a jó keresztény vezetők típusainak feltérképezésére, illetve a résztvevők önismeretének elmélyítésére buzdított.

A konferencia magyar résztvevőit a sajtónyelvű megnyitón *dr. Tomka János* főiskolai tanár, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közgazdasági Tanszékének vezetője képviselte, aki a *Megéri-e jónak lenni?* címmel másnapra tervezett pódiumbeszélgetést harangozta be. (A pódiumbeszélgetésen a vezetők morális jelleméről, az etikuss cselekvésről és annak relatív áráról beszélgettek – *Süveges Gergő* újságíró moderálásával – a résztvevők: Tomka János, valamint *Bögel György*, a Közép-európai Egyetem Üzleti Iskolájának oktatója és *Reményi Csaba*, az Oracle Magyarország ügyvezető igazgatója.)

A konferencia hazai megrendezésével kapcsolatban a mustármag bib-

A SZERZŐ FELVÉTELE

liai példázatát említette szemléltetésként a GLS magyarországi szervezőbizottságának elnöke, a Magyarországi Baptista Egyház missziói igazgatója. *Durkó István* elmondta: a tavalyi konferenciához képest több mint százszal bővült a résztvevők száma. Az introvertált beállítású vezetőkről, a vezetési hibákról, az üzleti élet és a

Biblia összeegyeztethetőségéről szóló előadásokra hívta fel a figyelmet.

A Willow Creek Társaság európai régiójának igazgatója, *Ulf Österlund* a szervezőcsapat munkáját méltatta. A társasághoz való csatlakozása előtt harminc évig egy nagy nemzetközi vállalatot vezetett a társaság elnöke, *Gary Schwammlein*, aki egykor presbiter is

volt a helyi gyülekezetében. Amint mondta, akkor jött rá, hogy noha egy egyházi szervezetet sokkal nehezebb vezetni, mint egy piaci vállalkozást, a lelképásztorok mégsem tudnak szinte semmit a vezetésről. A gyülekezetekben a tagok a lelkésztől elvárják, hogy gondoskodjék a hívek lelki táplálásáról, pedig maguknak is aktívan kellene terjeszteniük az evangéliumot, segíteniük felebarátaikon.

A piaci szektorban könnyen lehet igazgatni a beosztottakat, de a lelkészeknek ilyesmire nincsenek eszközei. Neki az ihletet, a szenvedélyt kell tudnia átadni, csapatot kell építenie a gyülekezetből. A GLS-sel a lelkészek vezetői készségeit szeretnék fejleszteni, hogy a hívek száma növekedhessen. Mert nincs fontosabb szervezet a világon, mint a helyi gyülekezet – mutatott rá a Willow Creek Társaság elnöke a második budapesti vezetői csúcskonferencián.

■ WALKÓ ÁDÁM

Exkluzív interjú a GLS-konferenciát alapító Willow Creek Társaság elnökével, Gary Schwammleinnel

– Elnök úr, járt-e korábban is Magyarországon?

– Turistaként egyszer már jártam Budapesten, nagyon jól éreztem magam, fantasztikus város.

– Milyen elvárásokkal érkezett a konferenciára?

– A vezetés összetett feladat, legyen szó akár egy nagyvállalatról, családról vagy egyházzal. A mi célunk az, hogy segítsük a vezetőket a fejlődésben. Minden szervezet csak nyer azzal, ha a vezetői fejlődnek. Remélem, hogy mindazok, akik már másodszor vesznek részt a konferencián, olyan víziót kapnak, amellyel vezetői tevékenységüket tökéletesíthetik, hogy a szervezetük is jobban működjön.

– Be lehet-e építeni a vezetői tevékenységbe az evangélium üzenetét?

– Mindenképpen. A Bibliában csodálatos részek, egész fejezetek szólnak a vezetésről, például amikor Nehémiás és társai újjáépítik Jeruzsálem lerombolt falait (Neh 1–6). Többek között itt is nagyszerű gondolatokat találunk a vezetői ké-

pességekről, a szervezésről, az emberek ösztönzéséről – akár vesztélyek közepette. Rengeteg, a Bibliá-

ban leírt vezetői elvet lehet követni, és természetesen követni lehet a valaha élt legnagyobb vezetőt, Jézus Krisztust.

– Engedjen meg egy talán kissé provokatív kérdést: elbocsáthatja-e egy vezető keresztényi módon az alkalmazottját?

– Hogyne, úgy mondhat fel neki keresztényi módon, ahogy bármilyen más módon is. Mivel ez egy folyamat, nem történik figyelmeztetés nélkül. Ha valaki – bárhol dolgozzék is: egy cégnél, az egyházban vagy az üzleti világban – képtelen segíteni a szervezetét a fejlődésben, céljai elérésében, a vezető kötelessége, hogy megtalálja az adott személy helyét ott, ahol kiteljesedhet. Mindenkinek megvan a maga tehetsége és a képessége, talán csak nem a megfelelő pozícióban dolgozik. Tehát a vezető felelőssége és kötelessége, hogy megtalálja a munkavállaló számára a megfelelő helyet és feladatot a szervezetben belül. Ha ez lehetetlen, az illetőt el kell bocsátani, és meg kell adni neki a lehetőséget, hogy képességeit máshol kamatoztathassa.

Ha a vezető tisztelettel és jó hozzáállással bocsátja el a beosztottját, akkor az keserűség és harag nélkül távozhat, ugyanis a munkavállaló is boldogtalan egy számára nem megfelelő helyen.

■ – WALKÓ –

Interjú dr. Fischl Vilmosmal, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) főtájtárával

– A lelkészek vezetői képességeinek fejlesztését, illetve a képességfejlesztés szükségességét hangsúlyozta Gary Schwammlein elnök. Részt vesznek-e evangélikus lelképásztorok a GLS-konferencián, volt-e előzetes felhívás a MEÖT által?

– Az egyházi csatornákon keresztül meghirdettük a konferenciát, van is jelen egy-két érdeklődő lutheránus lelkész, noha nagy tónegatív nincs. Sokszor túl világinak érzik a lelkészek a „vezetés” szót, de szerintem nem kellene idegenkedni a gyakorlatias, határozott módszerektől, amelyek nem a „lelki vezetésről” szólnak.

– A parókus lelkész a parókiát is igazgatja, de elképzelhető-e, hogy a lelkészek a presbitériumtól, a felügyelőtől várják a világi gondok megoldását, mondván, ez nem az ő feladatuk?

– Nem mondanám, hogy nem érzik feladatuknak a vezetést, de idegenkednek tőle, ahogy például a mentálhigiénés képzéstől is. Sokan elégnak érzik a lelképásztorko-

dás-tant, a pszichológia- és pedagógiasemináriumokat. Persze vannak, akik nem elégednek meg ennyivel, elvégeznek egy többéves

mentálhigiénés képzést, hogy még jobban tudjanak spirituálisan vezetni a gyülekezetben. A vezetőképzés azonban még nem terjedt el. Lehet, hogy a két GLS-konferencia csak a kezdet, nem zárom ki, hogy majd idővel ez a típusú „tanítás” is hatás-

sal lesz a lelkészekre. Ártani semmiképpen sem ártana.

– Miért támogatja immár második alkalommal is a MEÖT a vezetői csúcskonferenciát?

– Fontosnak tartjuk, hogy a lelkész vagy az egyházi vezető legyen felvértezve a vezetésnek a tudományával. Ha valaki tanult például tárgyalástechnikát, amelynek rengeteg aspektusa van – mimika, felvetések, levezetés és a többi –, akkor egy megbeszélésen sok mindent képes tudatosan befolyásolni. Számítalan egyéb vonatkozásban is, a kommunikációra, a vezetői stílusra, modellre is kiterjed a vezetőképzés. Mi látunk ebben fantáziát.

– Minden bizonnyal a harmadik GLS-konferenciát is támogatja majd a MEÖT, ha megszervezik.

– Így van, biztos, hogy lesz harmadik konferencia is, már most hívogatják rá a résztvevőket. Jövő januárban visszatérünk a védnökség kérdésére az ökumenikus tanácsban – én borítékolom a támogató döntést.

■ W. Á.

HIRDETÉS

Kövessen bennünket az interneten is: evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal, lelki táplálékkal, friss hírekkel, érdekes interjúkkal, véleményekkel, videókkal és képekkel várja Önt a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

Fájdalmaink

Az embereknek fájdalmaik vannak, és vigasztalás kell nekik. Aki nem tud vagy nem akar vigasztalni, az ne menjen emberek közé!

Jézus azért gyakorolt évezredek óta az emberek millióinak és millióinak lelke felett hatalmat, mert vigasztalójuk volt. Betegek és szomorkodók között végezte fáradságos munkáját, és ugyancsak közöttük töltötte pihenőóráit is. Amikor test szerint befejeződött pályafutása itt, arról volt szó, hogy a világ végéig itt marad helyette az ő Lelke, „*ama vigasztaló Szent Lélek*” (Jn 14,26).

Sehol tömörebben összefoglalva nem találjuk Jézusnak vigasztaló művészetét, mint abban a mondásban, mely ott ragyog a „boldogmondások” között: „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak*.” (Mt 5,4) Nem ilyen vigasztaláshoz vagyunk szokva. Ez egészen újszerű.

Jól ismerjük az emberek vigasztaló beszédeit. Valamennyien egyek abban, hogy felülről lefelé néznek a fájdalmas szívre, és úgy bánnak vele. Leereszkedő és vállveregető a modoruk. Akármilyen ösztintek és jót akarók is, kiérzik a beszédükből, hogy szegényebbnek tartják önmaguknál a síró embert, akit vigasztalni jönnek. Részvétlátogatók ők valamennyien.

Ebbe a vigasztaló társaságba lép be Jézus. Ő nem öltözött feketébe. Sze-

liden, de emelt fővel, arcán csendes, fénylő derével közelít, és szól: „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak*.” Ő szánakozás helyett boldognak magasztal. Vesztéséidben is nyertesnek hirdet. Szokatlan vigasztalás.

Ez a szokatlan vigasztalás az egyetlen, amely jólesik, s amelyet elfogadhat a szívünk. A többi vigasztaló hangok terhünkre vannak, nem teszik elviselhetőbbé fájdalmainkat. De Jézus szava más. Vele akarunk lenni. Őt közelünkben akarjuk érezni. Hallani akarjuk tőle: „*Boldogok, akik sírnak...*” Ez csillapít és gyógyít.

Ha jönne valaki, aki meg tudná magyarázni, hogy fájdalmainkkal nem szegényebbé, hanem gazdagabbá lettünk. Ha meg tudna győzni arról, hogy az élet iskolájában a szenvedés nem megbukást és ismétlésre való utasítást jelent, hanem magasabb osztályba való előléptetést. Ha valaki el tudná hitetni, hogy áldani fogjuk még Istenünket ezekért a fájdalmakért, mint legszentebb ajándékaiért. Ez vigasztalás volna. És meggyógyult szívünkben béke és erő lakna újra.

Az ő szavára, erre a boldogmondásra vártunk. Így akarta éppen látni kétségbeeső szívünk a szenvedéseket, ahogy ő látja. Éppen azért győtrődtünk, mert ez a látás olyan le-

hetetlennek tetszett. Mindenkinél a szavából azt éreztük ki, hogy lehetetlen. S ő most megmutatja, hogy lehetséges. Megtiszteli Isten azokat, akiket meglátogat vele. „*Boldogok, akik sírnak...*” Áldott légy érte, mi Urunk, Jézus, hogy ilyen vigasztalást hoztál!

Mi az a nagy nyereség, amely úgy kárpótolja vesztésünket, hogy még bőséges többlet is marad végül?

Amikor viharzik a szívünk a fájdalomtól, te jössz, és azt mondod: „csend legyen”, és azzal biztatsz, hogy kétségbeesés helyett hálaadással kelene megtelnünk, mert nem veszítettünk, hanem nyertünk. S amikor aztán elcsendesedünk, és várjuk, hogy mutasd meg hát azt a nagy nyereséget, amelyért boldog hálát kell éreznünk, te hallgatsz, hogy helyetted maga a vihar utáni csend beszéljen.

Ez az értelme éppen minden fájdalmunknak, hogy a megvigasztaltatáshoz juttat hozzá, amelyet nem is ismernénk különben. A megvigasztaltatás azért olyan érték, mert Isten van benne. Hiszen minden boldogmondás mögött ez az egy nagy ígéret van: Isten. Azzal kezd az első: „*Boldogok a lelki szegények, mert ők a mennyek országa*.” (Mt 5,3) És azzal végzi az utolsó: „*Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert ők a mennyek országa*.” (Mt 5,10) Ami

pedig közbül van, a mennyek országának bírása – mi más ez, mint Istennek bírása? Ott megjeleníti magát nekünk; legyőzi és igazgatja akarataunkat, keblére von, hogy soha semmi el ne szakíthasson tőbbé.

Mit is tud az Istennek mindenre elégséges kegyelméről az, aki még megvigasztalást nem talált benne? Ugyanaz a kegyelem ez, amelyet fájdalmaink előtt is ismertünk, de milyen más, amióta fájdalmas szívünkkel fogtuk fel!

Ez a vihar utáni csend, a mély, a gazdag, az áhítatos csend, az Isten csendje, a megvigasztaltatás. A szivárvány színpompájától átölelt csend. „*Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak*.”

Szinte kedvünk volna elindulni és keresni a fájdalmakat, ha azok árán ilyen csodás áldás birtokába juthatunk. Hadd érjen szenvedés! Közlebb visz majd Istenhez!

Maradj csak csendesen a magad útján, amelyen elindított és igazgat. De majd, ha jön a fájdalmak órája – és elkészülhetsz rá, hogy egyszer téged is elér –, akkor ne félj és ne riadozzék a szíved. Nem romlásodnak, hanem megdicsőülésednek órája ütött. Isten meg akar tisztelni azzal, hogy részt ad neked is az ő vigasztalásából. Boldog leszel velem együtt.

■ SZENCZI LÁSZLÓ

HETI ÚTRAVALÓ

„*Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a jóval a rosszat*.” (Róm 12,21)

Szentháromság ünnepe után a 21. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi hármast hordoznak. Az egyházi év utolsó negyven napjában tekintetünk az örökkévalóság felé irányul: Isten örök élettel koronázza meg az állhatatosakat. Járjunk elhívásunkhoz méltóan – a hit harcában! „*Ízleljétek és lássátok, mily jó az Úr!*” (GyLK 698) Mert: „...*akik az Úrban bíznak, azoknak ereje megújul, szárnya kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak el, járnak, és nem fáradnak el...*” (Ézs 40,31; LK) *Hegyi beszédében* Urunk a törvényt így magyarázza: „*Én pedig azt mondom nektek, hogy ne szálljatok szembe a gonosz emberrel, hanem... Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket, hogy így... Ti azért legyetek tökéletesek, miként...*” (Mt 5,39.44–45.48) Pál kér: „*Öltözzétek magatokra Isten fegyverzetét, hogy... ellenállhassatok a gonosz napon, és mindent leküzdve megállhassatok*.” (Ef 6,11.13) A hit harcában az egyetlen nem védekező fegyverünk Isten igéje, ám a Lélek kardját ne csak bibliavasárnap használjuk, de Pállal valljuk meg: „*Nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten ereje az, minden hívőnek üdvösségére*.” (Róm 1,16; LK) Amik az Úrról megírtak, a mi belé vetett hitünk erősítését szolgálják, hogy így küzdjünk: „*Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért. (...) Ne álljatok bosszút önmagatokért, szeretteim... Sőt »ha éhezik ellenséged, adj ennie, ha szomjazik, adj innia...«*” (Róm 12,17.19–20; lásd Péld 25,21–22) Dávid újból megkímélte Saul király életét, aki üldözte őt a Zif-pusztában: „*Az Úr mindenkinek megfizet a maga igazsága és hűsége szerint, mert az Úr a kezembe adott ma téged, de én nem akartam kezvedet emelni az Úr föl-kentjére*.” (1Sám 26,23) Salamon vallja: a lélek fegyvelmezése jóra vezet; és a nép „*boldog lesz, ha megfogadja a tanítást. (...) aki az Úrban bízik, az oltalmat talál*.” (Péld 29,18.25) Az *Öszö-vetség* evangélistája szerint a Messiás-király uralkodásának alapvető ismérve: „*Íme, igazságosok uralkodnak majd egy király...*” (Ézs 32,1) Jézus így győzte le a jóval a rosszal, amikor elfogták őt a Gecsemáné-kertben: „*Egyikük oda is csapott a főpap szolgájára, és levágta a jobb fülét. Jézus... megérintve a fülét, meggyógyította őt*.” (Lk 22,50–51) 498 éve valljuk: „A Seregeknek Ura velünk van, Jákób Istenre erős várunk!” (GyLK 707) A reformáció üzenete: „...*más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, aki Jézus Krisztus*.” (1Kor 3,11) „*Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz*.” (Zsid 13,8; LK) Pállal együtt a reformáció népeként mi is azt tartjuk, hogy „*hit által igazul meg az ember, a törvény cselekvésétől függetlenül*” (Róm 3,28). És Isten igazsága minden emberé – Krisztusért, kegyelemből, hit által! „*Mert Krisztus felülmúlhatatlan igazsága minden bűnért elégtétel, s így kapja ajándékkul a lélek Krisztus örökkévaló igazságát*.” (Luther) A nyolcszoros üdvígéretéhez Urunk hozzáfűzi: „*Boldogok vagytok, ha énmiattam gyaláznak és üldöznek titeket, és...*” (Mt 5,11) „*Ne csüggedj el, kicsiny sereg! // Bizálj, ügyed az Istené!*” (EÉ 260,1–2)

■ GARAI ANDRÁS

SEMPER REFORMANDA

„A hit mindig arra irányul, ami láthatatlan (Zsid 11,1). Tehát hogy helye legyen a hitnek, mindannak, amit hiszünk, elrejtettnek kell lennie. Az elrejtettség azonban nem lehet mélyebb, mint a tárgyyszerű, jól felfogható, egyértelműen megtagadható dolgok és jelenségek ellentéte. Ahogyan a rejtőzködő Isten cselekszik! Amikor élővé akar tenni, úgy tesz, mintha megölné; amikor igazolni akar, úgy tesz, mintha bűnössé nyilvánítaná; amikor a mennybe akar vinni, úgy tesz, mintha a pokolra juttatna, ahogyan az Írás tanítja: »*Az Úr megöl, és megelevenít, sírba visz, és felhoz onnét*.” (1Sám 2,6) Erről felesleges itt részletesebben szólnunk. Akik könyveinket olvasták, azok számára mindez ismert és világos.

Így rejti el az Isten örök irgalmaságát és jóságát haragja alá, igazságát igazságtalansága alá. Ez a hit legmagasabb lépcsőfoka! Hinni, hogy jóságos, aki oly keveseket üdvözít, és oly sokakat kárhoztatba dönt. Hinni, hogy igaz, aki szándékosan és feltétlenül kárhozatra méltónak nyilvánít, már-már szinte olyan módon, ahogyan azt *Erasmus* állítja: »Isten gyönyörködik az elkárhozottak örök kínján, s ezért inkább gyűlöletet, mint szeretetet érdemelne.« Ha értelmünkkel felfoghatnánk, hogy a szerető és igazságos Isten miért adja oly sok jelét haragjának és igazságtalanságának, úgy hitre nem is volna szükség. Mivel azonban ezt nem érthetjük meg, ezért van szükség a hit gyakorlására, és pedig ott, ahol ezt az embereknek prédikálják. Hasonlóan ahhoz, amikor Isten azért öli, hogy a hit a halálból való életre felkészüljön. Ebből bevezetésként ennyi elég is.”

► *Luther Márton: A szolgálai akarát (Jakabné Csizmazia Eszter, Weltler Ödön, Weltler Sándor fordítása)*

„Töltekezz!” – Tamás-misé

Az idei tanév első Tamás-miséjének október 11-én a budapesti Lágymányosi Ökumenikus Központ adott otthont. Az igehirdető *Joób Máté*, a liturgus *Aradi György*, a házigazda pedig *Darvas Anikó* volt.

A *Lift!* zenekarral – a budapesti Tamás-mise házi zenekarával – karöltve nagy erővel és lelkesedéssel vágunk neki az évkezdő alkalom szervezésének. A zenekar egy új szerzeménnyel is készült (*Kyrie*), sőt a novemberi alkalomra is tartogat még újdonságot. Töltekezésre hívtuk az embereket. De reményeink szerint nemcsak ez alkalommal, október második vasárnapján lehetett, hanem hónapról hónapra lehet a Tamás-mise a töltekezés szigete az ide látogatóknak.

Az évkezdő Tamás-mise mottója tehát a „Töltekezz!”, igehirdetési alapigéje pedig *Márk evangéliumából* a következő rész volt: „*Az apostolok visszatértek Jézushoz, és elbeszélétek neki mindazt, amit tettek és tanítottak. Ő pedig így szólt hozzájuk: Jöjjetek velem, csak ti magatok, egy lakatlan helyre, és pihenjétek meg egy kicsit*.” (Mk 6,30–31)

Joób Máté igehirdetésében arról beszélt, hogy sokan sokféle élethelyzetből érkezünk ide, vágódva a töltekezésre, „üres tartályaink” feltöltésére, hogy újra erőt meríthessünk

a hétköznapiok szélmalomharcához. Felhívta a figyelmünket: ahhoz, hogy töltekezni tudjunk, valóban „üres tartály” kell. Vagyis ki kell üríteni magunkból mindazt a rosszat, ami bennünk van. Minden fájdalmunkat, nehézségünket, bizonytalanságunkat, elkeseredésünket.

Jézus is erre hívta el tanítványait, amikor arra a bizonyos lakatlan helyre mentek. Teret és időt adott nekik, hogy kipihenhessék magukat, hogy az elmúlt napok történéseit feldolgozhassák, kiadhassák magukból mindazt, ami nyomasztja őket, amiben megfáradtak. Az igehirdető ar-

ra biztatott: keressünk mi is ilyen „lakatlan helyet”, ahol letehetjük a terheinket az Isten elé, rábízva a megoldást.

Töltekezni, letenni, elengedni, elcsendesedni, imádkozni, áldást kérni hívunk havonta, a hónap második vasárnapjának estéjén. Gyere el, állj meg egy kicsit, énekelj, hallgass, egyél-igylál, és folytasd *lelkesen* a küldetésedet! A következő alkalommal november 8-án este 6-kor várunk Lágymányoson, az ökumenikus központban (XI. ker., Magyar tudósok körútja 3.).

■ SZELI NOÉMI

FOTÓK: BALICZA MÁTÉ

PALACKPOSTA

„Szüntelenül imádkozzatok”

(1Thessz 5,17)

Németországban jártam egy konferencián, és a Marburgi Egyetem aulájában egy érdekes kis fülkébe botlottam. Az volt ráírva, hogy „Gebetomat”, vagyis „imaautomata”. Beültem a kis fülkébe, behúztam a függőnyt. Odabent különböző gombokat lehetett megnyomni, és a gép hangján máris fölhangzott egy-egy imádság, amely a kiválasztott valláshoz tartozik. Kérhettem az ember a *Miatyánkot*, de akár a tibeti buddhizmus egyik artikulátlan hangokból álló meditációs gyakorlatát is.

Az automata a vallásszabadságot és Európa vallási sokszínűségét kívánta megjeleníteni és ünnepelni, de közben – én úgy látom – el is vett valamit a vallás lényegéből: a személyeséget.

Az imádság lényege nem az, hogy elmondok egy bizonyos szöveget, és azt újra meg újra gépiesen ismétlgetem. Nem tudom az imádkozás technikáját személytelenül, az ember nélkül bemutatni. Az imádkozásnak elengedhetetlen része maga az ember, aki imádkozik. Szavakkal. Hanggal. Sírással. Sójárással. Csönddel. Ez mind lehet imádság, ha Istenre nyitott szívvel párosul.

A buddhista szerzetesek évekig, évtizedekig meditálnak előkezetten, hogy a saját vallásuk programja szerint fejlődjenek. Keresztényként mi valljuk, hogy Isten személyes Isten, akivel az imádságon keresztül teremtünk kapcsolatot. Az ima nem monológ, hanem párbeszéd, és nemcsak szavakból áll, hanem az ember egész élete, minden lélegzétével része lehet ennek a személyes kapcsolatnak. Lehet, hogy a gombnyomásra gépiesen elmondott *Miatyánk* kevesebbet számít Istennek, mint egyetlen ószinte sóhaj a szívem mélyéről.

Ezért az imádság csakis szüntelen lehet. Ahogyan levegőt venni sem felejtünk el, és nem tudunk benne túl hosszú szünetet tartani, ugyanúgy, ha egyszer imádkozni kezdünk, nem fogjuk tudni abbahagyni. Mert az imádság a lélek lélegzétével.

■ SEBEN GLÓRIA

Névjegy: Seben Glória

Pszichológus, evangélikus lelkész, a Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium iskolalelkésze vagyok. A sok szerep között kezdem azt érezni, hogy alig van időm önmagamnak lenni. Szeretnék segíteni másoknak, hogy egy-egy lépést tegyenek Isten felé ahhoz képest, ahol állnak. Az imádkozást tartom a keresztény élet legfontosabb összetevőjének, amely Isten szavához vezet, mint a sivatagi vándort a kúthoz. Vallom, hogy az Isten kereső életnek fontos eleme, hogy merjünk kérdezni Istentől, és hozzá menjünk a kételyeinkkel is.

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Horogra akadtak

Nemzetközi program az olvasás népszerűsítéséért

► Új horgászmuor? Csöbe húzták őket? A bonyhádi evangélikus gimnáziumban senki nem gondol hasonlókat a fentiek olvastán. Pályáztak és nyertek, s egy közel két éves programot neveznek így, amelynek legfőbb célja az olvasás népszerűsítése. Csali is kell. No-sza, elő a felszerelést!

A *Hooked on Books (Könyvre kattantva)* program 2014 szeptembere óta fut az iskolában. A gimnázium angoltanára, jelenleg igazgatóhelyettese, *Futár Rajmundné akadt először horogra*. Ő készítette a pályázatot, amelyet az Európai Unió által működtetett Erasmus+ projekt keretében lehetett elindítani.

Sokakat élénken foglalkoztat manapság az olvasáshoz való viszony megváltozása, az olvasási szokások átalakulása. Különösen azokat, akik valamilyen szempontból érintettek a témában: tanárok, könyvtárosok, kiadók, tágabb értelemben az értelmiség, mindenki aggódik, hogy jóvátehetően károk keletkeznek az újabb generációk szemléletében, hogy a nemzedékek közötti szakadék csak szélesedik.

A projekt szerint tehát arra vállalkoztak, hogy felmérjék a jelen állapotokat, és meghatározzák az aktuális teendőket. De nem akartak *a zavarosban halászni...* Közel három éve zajlottak már az előkészületek, a feltételek között szerepelt ugyanis, hogy más országok iskoláit is be kell vonni a közös munkába, ám ezt sokáig nem lehetett kivitelezni. Végül sikerült *kifogni* a finnországi Juankoski városka iskoláját és a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumot.

A *horgászszerecsének* köszönhetően komoly szervezőmunkával a program az ütemezés szerint haladt. Az angol nyelven folyó közös munka sokféle területet érint, nem csak az olvasással függ össze. A részt vevő diákok például logót készítettek a program számára mindegyik iskolában. A szavazás alapján a bonyhádi szimbólum tetszett a legjobban. Persze, mert a képen könyvre horgásznak egy csónakban a gyerekek!

Egy csónakban eveznek. Mindenhon hasonló problémákkal küzdenek tehát az iskolák, az olvasási problémák a finneké is jelentkeznek, ahogy az elkészített felmérések eredményei is igazolják, noha a finnországi gyerekek köztudottan jól teljesítenek szövegértésből. A bonyhádi csoport által közösen szerkesztett, az olvasási szokásokra koncentrált kérdőívet több mint nyolcszázan töltötték ki az iskolákban. A közreműködő pedagógusok, *Futár Rajmundné, Turi Krisztina* és *Kutnyánszkyne Bacskai Eszter* tanárnő büszkéek ezekre az eredményekre.

Bonyhádon például a válaszadók kétharmada olvas rendszeresen. Minden ötödik válaszoló viszont bevallotta, hogy csak a szünidőben olvas. Elsőprő többségben voltak azok, akik élményszerzőként fogják fel az olvasást. Ugyanakkor örömmel lehet fogadni azt, hogy sokan tudják: az olvasás fejleszti az anyanyelvi készségeket, csökkenti a kulturális hátrányokat. A lektúr vezet ezen a területen, de második helyen

rögtön a szépirodalom áll. Ám az internetet nem könnyű lekörözni.

A válaszadók többsége írta, hogy a világhálón keresi meg a szükséges információkat. A könyvfórum toronymagasan győzött a többi elérhetőséggel szemben, de az internet itt is az előkelő második helyen áll. Az, hogy könyvesboltban szerzik be a könyveket, illetve a második helyen legszívesebben könyvtárba mennek az olvasmányokért a diákok, még a régebbi szokások meglétét jelenti, a család is talán ezt a mintát követi.

A válaszadók több mint fele értékek közvetítőjeként gondol az irodalomra. Kevés lehetőség van a személyes találkozókra a diákok és az írók-költők között. Az érdeklődést ilyen módon

is fel lehet kelteni az olvasás iránt, de csak nagyon keveseknek volt már ilyen tapasztalatuk.

És a *horgásztársak*? A kolozsvári és a bonyhádi diákok érdeklődési körei és szokásai nagyon hasonlítanak egymásra. Eltérő olvasói magatartásra utal viszont a finnek képregények iránti szeretete. A finn diákok nagyon gyakorlatiasak, könnyen lehet, hogy az ottani iskolákban az irodalomtanításnak más funkciókat tulajdonítanak, mint a magyarul tanító iskolákban itthon és határainkon túl.

A projekt keretében fontos a tanulságok megfogalmazása is. Tizenötven rendszeresen, csaknem hetente összeülnek, és megvitatják a kapott eredményeket. A diákok egyetértettek azzal, hogy a minőségi olvasmányokra fel kell hívni a figyelmüket. Igénylik, de ugyanakkor a választási lehetőséget is biztosítani kell a számukra.

A bonyhádi csapatba bekerülni sem volt egyszerű. Az érdeklődő diákok „beugró” írtak, ennek eredménye alapján választották ki a jelentkezők közül a tizenöt főt. Alább az egyik ilyen beugró olvasható. (A szerk.)

Könyvmolynak lenni jó!

„Feltaláltam egy könyvet, amelyben minden szó minden nyelven megtalálható. Nem lenne nagyon hasznos, de ha valaki megfogja, tudhatná, hogy a kezében tart mindent, ami elmondható.” (Jonathan Safran Foer)

Ha valóban létezne egy ilyen könyv, tényleg minden benne lenne, ami elmondható? Úgy gondolom, nem, sőt talán valójában semmi sem különböztetné meg egy üres könyvtől.

A kötetek értékeit éppen az adja, hogy az egyes szavak végtelen lehetséges variációjából képesek lehetünk regegyek, tudományos iratok, versek írására, és nem a leírt szó, hanem annak jelentése

mozgathatja meg emberek százazreinek elméjét.

Ezt nem csupán a szavak teszik, hanem az a szív, ami a történetekben dobog, az író lelkének egy darabja, amit nekünk adott megőrzésre, és amit tudnunk kell befogadni. A másik oldalon egy másik, értő és érző lénynek kell állnia, hogy a mű által képviselt értékeket és az író lényének egy részét halhatatlanná tegye. A szavak könnyen üressé, jelentéktelenné válhatnak, ha nincs egy olvasó, aki a nyelv által képzett vázba képes új lelket lehelni és kopott szavakat újra életre kelteni.

Így a könyv írásának két fázisa van: az író egy keretet ad nekünk, amit a könyv ol-

vasása közben a már közössé tett szavak segítségével tölthetünk meg színekkel, emberekkel, életekkel. Ezt a keretet a könyv befejezése után mi, olvasók még mindig tovább hordozhatjuk magunkban, életünk során újra és újra megtöltve és átírva.

Az olvasás igazi értéke talán ebben az íróval való játékos kézfogásban rejlik, ami által mások gondolatait saját képünk formálva éltehetjük tudatunkban egy életen át.

Olvasónak lenni tehát valóban nagyszerű érzés, ám felelősséggel is jár, hiszen hatalmunk van a leírt szavak elveszett értelmét bármilyen formába önteni.

■ TÖRÖK TÍMEA

„Ha az olvasott könyv nem szó egy jót a fejünkre, hogy ébredjünk, minek azt akkor egyáltalán kézbe venni?” (Franz Kafka)

Valószínűleg életének ebben a szakaszában sokféle irányban tájékozódik ez a korosztály. Jobb, ha látják az összehasonlítás szempontjait, az értékrendek eltérését, semmint tétlenül nézve végig mindenki, hogy valamilyen rajongói táborhoz csapódva, kritikátlanul szolgálják a fogyasztói társadalom diktálta ízlésvilágot.

Megnyugtató, hogy olvasnak. A hasonló érdeklődési kör pedig hamar csoportot alkot az ő világukban, fel lehet ehhez használni korunk „csalijait”. A lelkes könyvmolyok alakítsanak olvasóköröket érdeklődésük szerint, s akkor nem küzdenek azzal, hogy túlzottan magányos tevékenység az olvasás, és gyakran nincs kivel megosztani az információkat.

A 15. század óta könyvek hordozzák világunk ismereteit, személyiséget építenek, érdeklődést keltenek, tanítanak...

A könyv digitalizált formájában is könyv, a könyvtár, ha neten is elérhető, attól még ugyanazt a funkciót tölti be. Célként tűzik tehát maguk elé, hogy *ne tátogjon senki, mint a partra vetett hal* a „régvi világ” és a mai kor határán...

A felnőtteknek ugyanígy dolguk van ezekkel a felvetésekkel.

A programhoz csatlakozott diákok között pedig mindezt már nem kell népszerűsíteni, mert aktívan kiveszik részüket a szervezésből. Olvasási versenyt hirdettek, feltöltik a művek címét, szerzőjét az internetre, egymásnak adnak át információkat. A gimnáziumban egyre tágul azok köre, akik hasznosítják, átveszik a javaslatokat, és nem csak a nyereségek miatt.

Az Erasmus+ utazási lehetőséget is nyújt a résztvevőknek. Kölcsonósen látogatást tehetnek egymás iskoláiban, bevonják a hármas ország delegáltait gyűjthetnek a könyvek funkciójáról, a tanulás és a tanítás kereteiről. 2015 májusában elsőként Bonyhádra látogattak el a partneriskolák képviselői: tanárok és diákok Finnországból és Romániából. Budapesten művészeti kórsétával, a Balaton mellett és Szekszárdon kulturális programokkal is várták a vendégeket. A gimnázium elsősorban a szakmai eszmecsereinek biztosított teret. Többek között itt mesélhettek egymásnak jelenlegi olvasmányaikról, vetíthettek ezekről szóló ízelítőt.

E hónapban Kolozsvár adott otthont a programnak, ahol többek között tíz-tíz jelentős regényíró mutattak be a három ország delegáltjai. *Móricz Zsigmond, Örkény István, Rejtő Jenő, Jókai Mór, Illyés Gyula, Szabó Magda, Móra Ferenc, Karinthy Frigyes, Kertész Imre, Fekete István* sokféle oldalról reprezentálták a magyar olvasók érdeklődési körét. A kolozsváriak szintén magyar költőket és írókat vonultattak fel. A finnek pedig az elmúlt száz év minden évtizedéből egy-egy híres szerzőt.

A diákok prezentációi mindkét alkalommal nagy érdeklődést váltottak ki. Valódi izgalommal kísérték az olvasmányélményekről szóló beszámolókat, amelyek mögött kirajzolódik generációjuk őszintesége, nyitottsága. Az olvasás öröme.

Jövő áprilisban a finn vendégszeretetet tapasztalhatják meg a résztvevők. Köztudott, hogy az „ezer tó országa” *halban bővelkedik*. Csoda hát, ha *horogra akadtak* mindannyian? *Kapás* van, mert kapni jó: élményt, emléket, ötletet.

■ BACSKAI ESZTER

A programról további információk találhatóak a pseg.hu/?s=erasmus honlapon.

Akinél soha nem vált el a jog az erkölctől

Vladár Gábor emlékezete

► A jog nemcsak az ész, hanem a szív dolga is. Ez volt az egyik fő üzenete annak a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében október 16-án tartott konferenciának, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház és az Igazságügyi Minisztérium szervezett Vladár Gábor (1881–1972) emlékére.

Az egykori neves jogász, akadémikus Magyarország történetének egyik legvésebb időszakában, 1944-ben töltötte be az igazságügyi miniszteri posztot, s mellette az evangélikus egyház egyik megbecsült világi vezetője is volt. A Trócsányi László igazságügyi miniszter által alapított Vladár Gábor-díjat idén Boleratzky Lóránd jogász, nyugalmazott egyetemi magántanár kapta.

A konferenciát házigazdaként megnyitó Hajdó Ákos, a gimnázium igazgatója Vladár Gábornak az 1938-ban a gimnáziumban mondott beszédéből idézett. Az evangélikus jogtudós akkor Cicero szavai nyomán arra hívta fel a diákok figyelmét, hogy a feltétlen kötelességadat az ember életének alapvető tisztessége, ennek hiánya pedig maga az erkölcstelenség.

Vladár emberségét, becsületességét és hívő keresztyén világszemléletét méltatta Fabiny Tamás is. Egyházunk Északi Egyházkerületének püspöke a Zsidókhöz írt levelet (13,7) idézve arra intett, hogy emlékezzünk meg vezetőinkről. Márpedig a bányai egyházkerületben és a budavári gyülekezetben az egyházunk világi vezetőjeként is tevékenykedő jogtudós olyan vezető volt, aki a legnehezebb időkben sem veszítette el emberségét – mondta a püspök.

Az evangélikus zsinatokon Vladár jogi szaktudásával segítette az egyház vezetését, néhai püspökünket, Ordass Lajost pedig 1945 után a hatalmat magukhoz ragadó kommunizmuskal folytatott, sorsdöntő és kiélezett tárgyalásokon is támogatta. Tette ezt mindaddig, amíg – a Vladárban a felkészült, veszedelmes ellenfelet meglátó – Rákosi Mátyás kifejezetten el nem tiltotta a tárgyalásoktól.

Vladár Gábor, ha a jogról szólt is, mindig Isten igéjét hirdette – mondta Fabiny Tamás. A püspök felidézte azt is, hogy az ötvenes években Vladárt a hatalom osztályellenségnek minősítette, anyagi javadalmazásától megfosztotta, és családjával együtt kitelepítette Borsod megyébe. Gyülekezeti társai és legjobb barátai ezekben a nehéz időkben sem hagyták el. Jogász kollégája, Boleratzky Lóránd gyakran meglátogatta az ínséget szenvedő Vladár családot, s száműzetésük legnehezebb időszakáról az ő jóvoltából rendelkezünk dokumentumokkal.

Boleratzky Lóránd felszólalásában az egykor az Igazságügyi Minisztérium törvény-előkészítő osztályán is tevékenykedő Vladár Gábort olyan kiemelkedő jogtudósnak nevezte, aki büszkén és bátran vállalta a rá mért megpróbáltatásokat. Vladár munkásságának egyik fő üzenete – jelentette ki a jogász –, hogy állam és egyház viszonyát csak arra az alapra lehet építeni, hogy az állam nem tűri, hanem támogatja a tőle fontos feladatokat átvállaló, ám mindenkor szabadon tevékenykedő egyházat.

A konferencia következő részében Antal Tamás, a Szegei Tudományegyetem docense az Igazságügyi Minisztérium szervezetének történetéről, Mirák Katalin történésztől, a Magyarországi Evangélikus Egyház Tényfeltáró Bizottságának tagja pedig az állam és az egyház kapcsolatáról tartott előadást, különös tekintettel az 1945–1948 közötti évekre. Az előadó felidézte, hogy Vladár Gábor zsidókat mentő tevékenységét a vészkorszakban ugyancsak helytálló, Budapesten tevékenykedő svéd diplomaták és vöröskeresztes alkalmazottak is nagyra értékelték. Vladár tiszta szívé, mélyen érző keresztyén ember volt, aki azokban az években is kitarított egyháza és testvérei mellett, amikor a hatalmat mindinkább megragadó kommunizmus a hazai felekezetek teljes felszámolására törekedett – mondta a történész.

Révész Béla, a Szegei Tudományegyetem docense a konferenciával egy időben megjelent Vladár Gábor-emlékkötetről szólt. A könyv szerkesztője és Vladár életének kutatója több érdekes momentumot is kiemelt az összegyűjtött anyagból. Beszélt arról, hogy az igazságügyi tárcaánál dolgozó Vladárt kérték fel: szakértőként működjön közre a biatorbágyi viaduktot 1931. szeptember 12-én felrobbantó Matuska Szilveszter ügyében. Arról kellett állást foglalnia, miként viszonyuljon a magyar igazságszolgáltatás ahhoz a tényhez, hogy a terroristát a halálbüntetést nem gyakorló Ausztriában fogták el, és onnan adták ki Magyarországnak, ahol akkoriban ez a büntetés része volt a jogrendszernek.

Révész Béla emlékeztetett arra is, hogy az évtizedekig elfeledett és agyonhallgatott Vladár Gábor emlékéét 1999-ben már megpróbálták mélt

tó módon megidézni, ám akkor a Dávid Ibolya (MDF) vezette Igazságügyi Minisztérium ez elől kategorikusan elzárkózott. Az emlékkötet összeállítója és szerzője felidézte Vladár azon jogi állásfoglalását is, amelyet 1939-ben Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter megkeresésére fogalmazott meg: ha a gyanú puszta léte elegendő egy állampolgár internálásához, elítéléséhez, nincs szüksége az államnak bíróságokra, igazságszolgáltatásra. A sors és a történelem ke-

gyetlen fintora – tette hozzá a szegei egyetem docense –, hogy Vladárt az ötvenes években éppen így, minden tényleges jogi alap nélkül telepítették ki, és tették földönfutóvá.

Trócsányi László igazságügyi miniszter előadásában arról beszélt, hogy kinevezése előtt, parlamenti bizottsági meghallgatására készülve került kezébe Vladár Gábor önéletrajza, melyet a nincstelenségbe taszí-

tozott, megroppant egészségű evangélikus jogtudós élete alkonyán már szinte vakon vetett papírra. A miniszter kijelentette: példaképének tekinti Vladár Gábort, aki soha nem választotta el a jogot az erkölctől, az etikától, amely számára mindenkor a keresztyén hitre épült. „A jog nemcsak az ész, hanem a szív dolga is” – idézte Trócsányi László Vladár Gábor gondolatát, amely útmutatásul szolgálhat minden miniszternek, aki a szó eredeti, latin gyökeré-

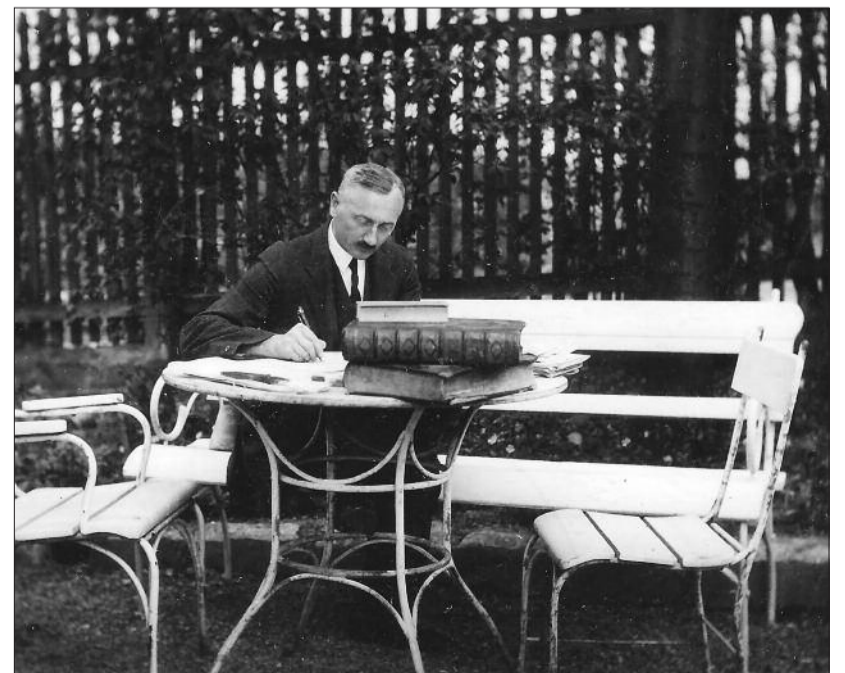
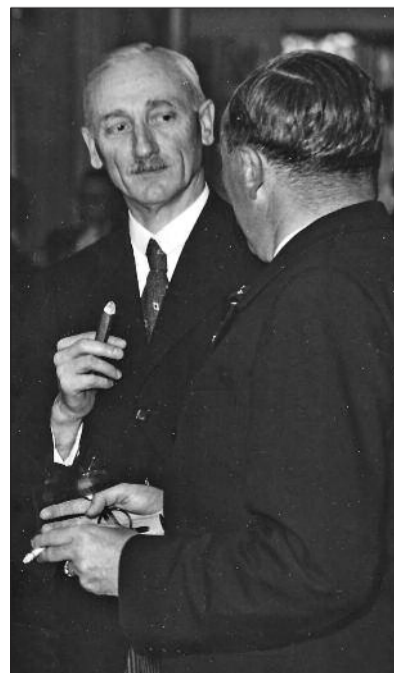
hez igazodva munkáját valóban a közszolgálatának tekinti. Beszédében arra, hogy Vladár a rá és családjára nehezedő minden nehézség ellenére 1945 után nem lett kollaboráns vagy társutas, inkább tartotta magát ahhoz a keresztyén alapokra épülő, polgári etikához, amely a legembertelenebb időkben is megtartotta őt igaz emberségében.

Ezért tartotta fontosnak – mondta Trócsányi László –, hogy megalapítsa a Vladár Gábor-díjat, melyet évente egyszer adnak át. A díj átadását megelőző laudációjában a miniszter méltatta a Vladárt élete utolsó percéig segítő, támogató és a jogtudós emlékezetét aktívan őrző Boleratzky Lórándot.

A kiténtetett 1920-ban született. Iskoláit Zalaegerszegen, jogi tanulmányait pedig a miskolci evangélikus jogakadémián végezte. Számos külföldi ösztöndíj után a helsinki egyetemen folytatott egyházi jogi tanulmányokat. Egyéves amerikai hadifogság után, 1947-ben a miskolci jogakadémia tanárává választották, a debreceni egyetemen pedig evangélikus egyházjogból egyetemi magántanári képesítést szerzett. A jogakadémiák megszüntetése után átmenetileg a budapesti egyetem nemzetközi jogi tanszékére kapott beosztást, onnan azonban politikai okokból elbocsátották. Többször fizikai munkát kellett vállalnia, és csak a forradalom után tudott ügyvédi bejegyzést szerezni. 1957-ben egy évig Ordass püspök egyházkerületének ügyésze volt, 1989-től pedig tíz éven át az Ordass Lajos Baráti Kör elnöke. Könyvei, tanulmányai jogi, egyházjogi témakörökkel foglalkoznak, gyakran publikál jogász és egyházjogász példaképeiről.

Köszönő szavaiban a díjazott arról beszélt, hogy Vladár Gábort atyai barátjaként tisztelte, kitélepítéskor látogatásaival kívánta enyhíteni családjának nehéz sorsát. Ma már kordokumentumnak tekintett, sűrű levélváltásuk tanúsága az egymás iránti aggodásnak és segítőkészségnek.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ
Evangélikus.hu

HIRDETÉS

Asztali beszélgetés az irodalmi múzeumban

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a Petőfi Irodalmi Múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: október 29. (csütörtök), 18 óra.

Disputapartnerek: *Zalán Tibor* költő, író és *Aradi György* evangélikus lelkész. Moderátor: *Galambos Ádám* evangélikus teológus.

Téma: *Ihlet*. Mit értünk ihleten? Kitől származik az ihlet? Mi a különbség az ihlet művészeti és teológiai megközelítése között? (Felolvasással egybekötött beszélgetés.)

A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft, diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben követhető a pim.hu oldalon is. Facebook: <https://www.facebook.com/events/4211788807532/>

Istentiszteleti rend • 2015. október 25.

Szentháromság ünnepe után 21. (Biblia-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: ApCsel 8,26–40; Am 8,11–12. Textus: Jn 20,30–31. Énekek: 286/289., 451.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. fél 10. Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. dr. Mézes Zsolt; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol, úrv.) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Románé Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) Rezessy Miklós; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Rezessy Miklós; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Balicza Iván; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamásné; **XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Régi Főti út u. 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Szöllősi István Sándor; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Szöllősi István Sándor; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Szöllősi István Sándor; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Nagyné Szeker Éva; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Solt-Száraz Csenge; de. 11. (családi) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Solt-Száraz Csenge; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budaörs, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár, (református templom)** du. 2. (úrv.).

Istentiszteleti rend • 2015. október 31.

Reformáció ünnepe. Liturgikus szín: piros. Lekció: Róm 10,3–11; Ézs 62,6–7.10–12. Textus: Mt 5,1–12. Énekek: 254/256 vagy 258.

Budavár, I., Bécsi kapu tér du. 6. Illés Dávid; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. dr. Varga Gyöngyi; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Koczor Tamás; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Kassai u. 26. (baptista templom)** du. 6. (úrv., ökumenikus) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidélus Gábor; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (úrv.) Gáncs Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 4. (családi) Románé Bolba Márta; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; **XI., Ildikó tér 1. (református templom)** du. 6. (ökumenikus) Gáncs Tamás; **Budahegyvidék, XII., Felhő utca 10. (református templom)** du. 6. (ökumenikus) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 4. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Róna u. 197. (református templom)** du. 6. (úrv., ökumenikus) Tamásy Tamás; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicás Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 6. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** du. 5. (ökumenikus); **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 10. Gáncs Péter; **Kispest, XIX., Templom tér 19. (református templom)** de. 10. (ökumenikus) Alföldy-Boruss Dezső református lelkész; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** du. 6. (ökumenikus) Temesvári Imre református lelkész; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; du. 6. (ökumenikus) Nagy Péter református lelkész; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. (ökumenikus) Petőné Püski Ilona református lelkész.

Összeállította: Balla Mária

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Balatonboglár–Hács–Somogyvámosi Társult Evangélikus Egyházközség

A balatonboglári evangélikusok a tó déli partjának többi településéhez hasonlóan Kötöcsé gondozásában álltak 1938-ig. 1939-ben létrejött a Balaton-délvidéki missziói egyházközség. Ebben az időben ugyanis rendkívül kevés evangélikus élt a Balaton partján, ők is szétszórva a különböző településeken. 1856-ban megépült a boglári vörös kápolna; mivel evangélikus földesúr építtette, eleinte ők használták. 1962-ben a kápolna az állam kezébe került, ezért az evangélikus hívek ettől kezdve egészen a mai templom felépüléséig a reformátusok templomát használták.

A boglári evangélikus templom felépítésének nagy patrónusa volt *Madarász István* lelkész, aki nyugdíjazása után is vállalta az 1995-ben kezdődött munkálatok felügyeletét. A *Nagy Tamás* tervezte épület

organikus stílusú, jól megfigyelhető rajta a természetes formák és a természetes anyaghasználat. A világítótorony jellegű torony a templomnak a világ felé közvetített üzenetét szimbolizálja: mint ahogyan Jézus is a világosságot hozta el a világba, úgy a templomnak is ez a szerepe a Balaton partján. Az épület felszentelésére 1999 májusában került sor.

Speciális adottsága a gyülekezetnek, hogy a Balaton nagy idegenforgalmú déli partjának hét települését is magában foglalja. Ebből öt helységben – Balatonbogláron minden vasárnap délelőtt 11 órakor, a többi szolgálati helyen többnyire kéthetenként, meghatározott időpontban – van istentisztelet.

A balatonboglári templomban a hirdetett ige mellett a zene nyelvén is gyakran megszólal az evangélium. A kitűnő akusztikájú épületben szívesen szolgálnak vendég énekkarok, zenekarok is.

Az egyházközségben a lelkészi szolgálatot augusztus 1-jétől megváltott lelkésze, *Köszeghyné Raczkó Zsuzsanna* esperes látja el.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Október 31-én, a reformáció ünnepén 10.05-től istentiszteletet közvetít a Kosuth rádió a balatonboglári evangélikus templomból. Igét hirdeti *Köszeghyné Raczkó Zsuzsanna* esperes.

Pettkó János geológus-bányamérnök emlékezete

Lutheránus családban nevelkedett. A pozsonyi evangélikus líceumba iratkozott be. Teológiát tanult. Javában készült lelkészi szolgálatára, és eredményesen teljesítette a papi pályához szükséges szigorlatot. – Nem, nem a 19. század egy jeles egyházi személyiségére emlékezünk írásunkban, hanem a korszak neves geológusára, *Pettkó Jánosra*. Ennyit a hitbéli meggyőződés és a természettudományos érdeklődés évszázados, erőszakos szembeállításáról...

Pettkó 1812. november 11-én született az egykori Trencsén vármegye Drétoma nevű kistelepülésén. Szülei *Pettkó Dániel* vármegyei táblabíró és *Hradsky Krisztina* voltak. Alapfokú tanulmányait Trencsénben végezte. A középiskolát Győrben kezdte, majd a pozsonyi líceumban folytatta. Sokoldalúságát jól szemlélteti, hogy Eperjesen

jogászi, Selmecbányán bányamérnöki diplomát szerzett, Bécsben a geológia területén képezte tovább magát.

Több nyelven is kiválóan tudott, tanulmányútjain az elméleti tudás mellett igen alapos gyakorlati tudásra tett szert. Feleségétől, *Kachelmann Karolinától* két lánya – *Aurélia* és *Iren* – született.

Szakmai pályáját az eperjesi vármegyei hivatalnál kezdte mint a másodalispán mellé rendelt joggyakornok. Körömbányán az udvar kincstárának felügyelete alatt álló ezüstkohónál már kőhászati gyakoronkként munkálkodott. A bányászat és pénzverés ügyét kormányzó császári és királyi udvari kamarára rendeltére aztán Bécsben, a pénzverdében folytatta szakmai gyakorlatát.

Tanári pályája és életének fő íve a híres-neves selmecbányai bányászati akadémiához kapcsolódott. A mine-

geológiai és geológiai tanszék helyettes, majd rendes tanára, viselte az ezzel járó bányatanácsosi címet. A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának választotta, a Magyarhoni Földtani Társulat alapítója.

Életének alkonyán megromlott látása miatt nyugdíjazták, szeretet családjában gondoskodott róla. Több költözés után százhuszonöt esztendeje, 1890. október 26-án Pozsonyban hunyt el. Emlékét nem feleli a geológus- és bányászati szakma: a 2002-es kiadású, *A magyar topografikus és leíró ásványtan története* című munka életrajzi fejezetében külön szócikk említi, ezen írás indukálásában pedig főszerepe volt a magyarországi kőolajbányászat gyökereihez kapcsolódó munkássága említésének a *Természet Világa* folyóirat 2014/11. számában.

■ REZSABEK NÁNDOR

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

Közösségvállalás a párizsi klímacsúcsig

► Az Egyesült Nemzetek Szervezetének klímaváltozási konferenciájára (COP21) november 30. és december 11. között kerül sor Párizsban. Az 1992-ben született keretmegállapodási szerződés aláírása óta ez a huszonegyedik ilyen találkozó. A párizsi klímacsúcs célja, hogy elérje az üvegházhatású gázok kibocsátásának oly mértékű korlátozását, amelynek eredményeként a Föld átlaghőmérséklete az ipari forradalom előttinél legfeljebb két Celsius-fokkal lenne magasabb. Ennek a korlátozást előíró közös megállapodásnak azért van nagy jelentősége, mert ennek hiányában 2020-tól semmilyen globális klímászerveződés nem lépne életbe, s az egyes országokat semmi sem kötelezné a légkör és az éghajlat védelme érdekében teendő lépésekre.

A klímaváltozás következményeiről sok információt ismerünk, gyakran saját bőrünkön is tapasztaljuk, de az utóbbi évek egyik legmegröbb híre az, hogy a Klímaváltozás Államközi Fórumának (IPCC) legutóbbi, 2014-es jelentésében is köztett kutatási eredmények szerint klímánk megváltozásában már tagadhatatlan az emberiség hatása. Ha pedig idén decemberben Párizsban nem születik minden emberre vonatkozó megállapodás, a Föld klímája a jelenleginél sokkal drámaibb változásoknak néz elébe. Századunk végére – unokáink felnőttkorára – a Föld légkörenek átlaghőmérséklete akár négy Celsius-fokkal is emelkedhet, ez pedig katasztrofális következményekkel járna az akkori generációkra nézve.

Az éghajlatváltozásról olvasva könnyen hiszünk azoknak a hangoknak, amelyek szerint mindez csak távoli vízió vagy legfeljebb egy hosszú és lassú folyamat eredménye, az egyes ember pedig úgyis tehetetlen, nem tudja megakadályozni a

zajló változást. Pedig ha mélyebben megnézzük az összefüggéseket, akkor láthatjuk, hogy számos olyan jelenség tapasztalható hazánkban is, amelynek kialakulásában az éghajlat megváltozása is jelentős szerepet játszik.

A klímaváltozás iránti felelősségtudat erősítésére a Lutheránus Világszövetség *klímaböjtöt* hirdetett meg. Az ötlet 2013 novemberéből eredeztethető, amikor a varsói COP19 klímacsúcs Fülöp-szigeteki képviselőjének, *Yeb Sañónak* a családját is utolérte a konferencia ideje alatt a szigeteken pusztító, *Yolanda* nevű tájfun. Akkor ezek haltak meg, s tízezer váltak otthontalanná. Yeb elha-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó
ararat@lutheran.hu

► „Mozgásban levő társak, zarándokok közössége vagyunk. Az élet teljessége felé utazunk együtt. Imádkozunk Isten vezetéséért és buzditásáért, hogy az igazságosságért folytatott jelentős és alkotó jellegű kapcsolatokon át zarándoklatunk nyitottá tegyen minket egymás iránt. Élet Istene, vezess, hogy igazságod és békéd eszközei lehessünk!” – ezzel az imádsággal indultak útnak az Egyházak Világtanácsa szervezésében azok a zarándokok, akik az éghajlatváltozás igazságtalanságát és békétlenségét hozó, globálisan egyre erősödő hatásaira akarják felhívni az emberek és a világ vezetőinek figyelmét. A cél az ENSZ párizsi klímakonferenciája, a COP21.

A zarándoklat ötlete 2013-ban az Egyházak Világtanácsának tizedik nagygyűlésén vetődött fel, ahol a résztvevők a saját, Istentől kapott adottságaik, értékeik és lehetőségeik ajándékain keresztül látták meg felelősségüket a teremtett világ és a benne élők sorsáért.

A zarándoklat alapvető felismerése, hogy a keresztény gyülekezetekben élő emberek mindannyian ismerhetik és átélhetik az egyház, az emberiség és az egész teremtés egymásra utalt kapcsolatát. Aki Jézus útmutatása szerint keresi Isten akaratát, csupán a saját élete keretein belül nem találhat kielégítő választ. A teremtő Isten egymásra bízva az embereket azzal a feladattal, hogy baj vagy szükség esetén képesek legyenek hatékonyan összefogni az önzés különféle formáinak világmegbolgató hatásai ellen.

A Föld jelenlegi állapotában, amikor az egyik legjelentősebb globális veszély az ipari társadalommal együtt járó életmódból is következő éghajlatváltozás, nagy szükség van azokra, akik a teremtés értékeinek felismerése mellett az összefogás erejét is ismerik, és meg is akarják ezt mutatni. Az egymástól elszigetelődve élő emberek alkotta individuális társadalom jelentős része nem hisz az egyéni életmód-változtatás jelentőségében, mert már nem ismeri a közösség erejét. A kereszténység számára viszont mindennapi élmény a közösség, és minden

Béres Tamás (balra) Martyn Goss-szal, a klímaböjt angliai mozgalmának egyik szervezőjével

földrajzi környezetben képes lehet megmutatni ennek jelentőségét.

A hatékonyság és eredményesség érdekében a zarándoklat szervezői azt ajánlották a résztvevőknek, hogy három lépcsőben gondolják végig lehetőségeiket az úton.

Az első az ajándékokért adott hála. Ebben nemcsak az élet fenntartásához szükséges mindennapi feltételek tartoznak bele, hanem maga a közösség is. Sokszor elfelejtjük talán, de enélkül saját életünkön sem tudnánk gondolkodni és beszélni.

A második a sebek felkeresése és meglátása. A zarándoklat útvonala szándékosan vezet át olyan helyeken, ahol tapintható a rászorultság és a segítség szükséglete. A teremtés seibeivel való találkozás alkalmassá tehet saját felelősségünk meglátására ezek előidé-

zteszt, hogy – otthon maradt, éhezni társaival vállalt szolidaritása jeléül – addig nem vesz magához ételt, míg a varsói klímacsúcs véget nem ér, vagy olyan döntést nem hoz, amely megfékezi végre az otthonukat évtizedek óta sújtó környezeti katasztrófákat. Két évvel ezelőtt világszerte több százan támogatták Yebet, s csatlakoztak hozzá a böjtben.

A varsói klímaböjt eredménytelen volt, minden döntést a 2015-ös párizsi eseményre napoltak el a képviselők. A klímaböjt akciója (*fastfortheclimate.org*) viszont világméretű mozgalommá vált, amellyel fiatalok és idősek, egyének és csoportok, keresztény és civil közösségek együtt próbálják meg felhívni a világ döntéshozóinak figyelmét arra, hogy sokkal többet kell tenniük ennek a krízisnek a megoldásáért. Azonnali és határozott cselekvésre van szükség a jövőnk érdekében. A klímaböjtben részt vevők ezért imádkoznak, s ezért böjtölnek évente vagy havonta egy napot.

A klímaböjt tavaly november óta bejárt minden földrészt, míg végül októberben Európába érkezett, így ezekben a napokban az európai országok közösségeinek és egyházaiknak képviselői vesznek részt benne. A magyarországi egyházak ökumenikus teremtésvédelmi munkacsoportja november 2-ára vállalta a klímaböjt „stafétáját”, melyhez bárki csatlakozhat otthonában is.

Legyünk mértékletesek, tegyünk együtt a klímaváltozás ellen, s imádkozzunk, hogy unokáink számára is elérhető legyen Földünk!

■ KODÁCSY-SIMON ESZTER

zésében, és lehetőséget kínál enyhítő szerepvállalásaink mérlegelésére.

A harmadik lépcső az igazságtalan és békétlen állapotok megváltoztatása.

Változást előidézni elsősorban a maga is változóban levő ember tud, aki benső tapasztalatból ismeri a változás természetét. A másik életével való törődés először is bátorságot igényel, hogy kilépjünk saját világunkból, és megfelelő módon érkezzünk el a másik ember világának határára. A gonoszság létformái elleni fellépés – legyen szó gazdasági, környezeti, oktatási, kisebbségi eredetű elnyomásról vagy akár testi kihasználásról – tapasztalt, gyakorlott, tette kész és erős lelket igényel, mindegyik külön fel kell készülni. A keresztények nem eredendően alkalmasak arra, hogy az igazságosság és békesség előmozdítóivá legyenek, hanem az ilyen tevékenységük hosszabb, tudatos és közösségileg kialakult folyamat eredménye lehet.

E három lépcsőt a korai teológiai hagyomány szakkifejezésével élve a szervezők a *via positiva*, *via negativa* és *via transformativa*, azaz az adottságok, a hiányok és a megváltoztatás útjának formájában ajánlották a résztvevők figyelmébe.

A zarándoklat országoként eltérő módon történik. Legészakibb pontja a norvégiai Spitzbergák. Flensburgnál léptek a zarándokok Németországba, majd az ország délebbi pontjain találkoztak azokkal, akik Ukrajnából indulva hazánkban keresztül jutottak el Ausztriába. A zarándoklat itthon kerékpáron zajlott (erről az érdeklődők a *Tekerj a felebarátodért* programnéven kaphattak híreket az elmúlt napokban). Így jutnak el az európai keresztények november végére Párizsba, ahol szervezett formában, előre bejelentve, jelentős biztonsági intézkedések mellett imádkozhatnak együtt a tárgyalások sikeréért más vallások képviselőivel.

■ BÉRES TAMÁS

EVÉL & LEVÉL & LEVÉL

Győri András Timótheus újabb videós bravúrja

A fogyasztói társadalomban megszoktuk, hogy a legprofesszionálisabb termékeket fogyasztja a tömeg. Hadd szóljak most András öcsém, *Győri András Timótheus* legújabb videós bravúráról (avagy a szó eredeti értelmében vett *amatőrségéről*), amely a *Hermóns* zenekar jubileuma alkalmából készült klipjében lepett meg – még engem is. (Az eseményről tudósított az *Evangélikus Élet* múlt heti száma is.)

Az evangélikus honlapon naponként jelennek meg újabb és újabb videós beszámolók. Mindenki természetesnek veszi, hogy szöveg és kép szinkronban van, még ha például egy zenekar koncertjét több látószögéből – közelről, messziről, alulról, felülről – rögzítik is a kamerák. Csak hát az *Evangélikus.hu* szerkesztő-operatőre többnyire teljesen egyedül dolgozik.

Hogyan lehet hát, hogy a filmben egy zeneszám többkamerás rögzítésnek tűnő módon jelenik meg? Úgy, hogy András vette a fáradságot, és már a próbán elkészítette a billentyűket nyomogató ujjakról, a fűjásra gömbölyödött arcokról a közeli felvételeket, majd állványról rögzítette magát az előadást, és otthon sziszifuszi munkával szinkronba hozta a közelikkel...

Most ugyan a *Hermóns* ötvenéves hálaadó istentiszteletéről írok, de lassacskán mindenkinek „természetes”, hogy András általában egyedül vagy egy önkéntes munkatárssal készíti a videós felvételeket. Számos egyházi eseményen látjuk, amint kamerától kameráig rohan, és exponálja a vágóképnek való látószögváltozásokat, míg az állványon forog a főkamera.

A *Hermóns 50* videó elejére András most bevágott néhány negyvenhárom évvel korábbi képet az introitushoz. Igen ám, de még a hang is eredeti: néhai *Győri János* lelkész hangja! És a folytatás is négy évtizeddel korábbi hang, hiszen az akkori szénmikrofonos felvételtől halljuk az introitus énekét: „Az Úr idejött hozzánk, / Órá hallgatunk.”

Az NDK gyártmányú Matador orgona hangja alatt a mostani Hammond billentyűt nyomogatom, majd teljes szinkronnal – ugyanazon a hangmagasságon! – átúszik minden a mostani felvételre. Elnézést kérek a technikai részletekért a laikus olvasóktól, de megéri átgondolni az egészet. Itt nemcsak technikáról van szó, hanem múltat és jelent, sőt jövőt összekötő meglátásról, üzenetről.

Mindez nem trükk, nem bravúr, hanem ügyszeretet, vagyis igazi amatőr-ség a profizmus tengerében.

Köszönjük a Teremtőnknek a Magyarországi Evangélikus Egyházban tevékenykedő szórványlelkész, püspök, esperes, egyházenész, hitoktató, tanszékvezető, szeretothon-vezető, ifjúsági munkás, sajtós, médiareferens amatőröket! De most személyesen is hadd köszönjem meg Győri András Timótheust.

(A film elérhetősége: *Hermóns 50 – hálaadó istentisztelet*: <https://youtu.be/PnOy6Ccko4w>)

GYŐRI JÁNOS SÁMUEL lelkész (*Pesterzsébet*)

Egyházi állásportál

Szeretném bemutatni röviden egy új projektünket, az *Egyházi állásportált*, amelyet a történelmi egyházak fenntartásában álló intézmények számára hoztunk létre.

Az *Egyházi állásportál* az *egyhaziallas.hu* címen érhető el. Jelenleg is sok egyházi fenntartásban lévő intézmény hirdet álláslehetőségeket a portálon. A hirdetés feladása ingyenes, és ez így is marad előreláthatólag az év végéig. Az állásportállal szeretnénk megkönnyíteni a történelmi egyházak fenntartásában lévő intézmények számára a megfelelő munkaerő megtalálását.

Bár cégünk, a Servitor Pro Multis Kft. nonprofit elven működik (formálisan nem nonprofit kft., mert az alapítás idejében erre még nem volt lehetőség), nem titkolt szándékunk a portál fizetősé tétele annak érdekében, hogy a jövőben biztos és hasznos segítséggé váljon az egyházi intézmények számára. Reméljük, hogy így hosszú távon elérhetővé válik a portál önfenntartóvá válása.

Ezt a kezdeményezést a TÁMOP 3.1.17 uniós pályázati forrásból valósítja meg a katolikus szerzetesi iskolafenntartók egy csoportjának konzorciuma, melyet a piarista rend képvisel. A weboldal üzemeltetését a Servitor Pro Multis Kft. nyerte el. A napokban került ki a weboldal továbbfejlesztett változata. Ebben a verzióban már van hirdetésfigyelő funkció, illetve a szűrők is felhasználóbarátabbak, és a portál külseje is megújul.

Arra kérünk minden egyházi intézményt, így Önöket is, hogy használják a portált bátran. Reméljük, hogy hasznát veszik ennek a hirdetőfelületnek, így is elősegítve az Önök fáradságos munkáját. Remélem, hogy valós és hasznos támogatást sikerül nyújtanunk.

Tisztelettel:

BENKÓCZY MÁTÉ h. ügyvezető

HIRDETÉS

Meghívó

„Bízd az Úrra dolgaidat, akkor teljesülnek szándékaid” (Péld 16,3)

Örömmel meghívom az ünnepi istentiszteletre, amelyen *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke lelkésszé avat. Az ordináció a budavári evangélikus templomban október 30-án 17 órakor kezdődik.

Szeretettel: BENCE GYŐZŐ

HIRDETÉSEK

Keresztény értelmiségi fórum

A keresztény értelmiségi fórum következő alkalmán a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) október 26-án 18.30-kor *A nemzetközi konfliktusok etnikai és vallási háttere – A 21. századi háborúk tényleges mozgatórugói* címmel dr. Isaszegi János nyugalmazott vezérőrnagy, címzetes egyetemi tanár tart előadást.

Meghívó egyházkerületi közgyűlésre

A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése november 13-án 10 órai kezdettel ülést tart a Józsefvárosi Evangélikus Egyházközség Mandák Mária Gyülekezeti Házában (Budapest VIII. ker., Karácsony Sándor u. 31.). Erre az alkalomra szeretettel várjuk a közgyűlési tagokat és minden kedves érdeklődőt. Erős vár a mi Istenünk!

RADOSNÉ LENGYEL ANNA egyházkerületi felügyelő
GÁNC S PÉTER püspök

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ŐRBOTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

APRÓHIRDETÉSEK

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Numizmatika. Régi papír- és fém-pénzek, érmék értékelése, felvásárlása, értékesítése. Laczkó Vencel, 30/584-0874.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (október 25.)

Jézus ezt mondta [a tanítványoknak]: Bízattok, én vagyok, ne féljete! Mt 14,27 (Ézs 50,10b; Mt 5,38–48; Ef 6,10–17; Zsolt 22,1–22) Napjaink tele vannak félelemmel. Sokan vannak, akik egyik napról a másikra élnek, félnek a nincstelenségtől, a kiszolgáltatottságtól. Mások a gyógyíthatatlan betegségekől és a természeti csapásoktól tartanak. A körülöttünk zajló események aggodalommal tölthetnek el bennünket, keresztényeket. A tanítványoknak, akik látták Jézust a tengeren járni, jó volt tudniuk, hogy amit látnak, az nem egy kísértet, hanem az ő Mesterük, aki velük van a bajban, és megsegíti őket. Mi is ezt a biztatást kapjuk tőle: Jézus velünk van! Nem hagy el bennünket, hanem arra buzdít, hogy ne féljünk, hanem higgyünk benne.

Hétfő (október 26.)

Isten azonban látta nyomorúságomat és kezem munkáját. 1Móz 31,42 (Lk 1,46–48; Róm 12,17–21; Jób 19,21–29) Ahhoz, hogy életünkben elérjük a célunkat, sokat kell küzdenünk. Van úgy, hogy hosszú éveken keresztül nem történik semmi változás, nem jutunk előbbre, és úgy érezzük, egy helyben topogunk. Ilyenkor nyomorultnak és eséletnek érezzük magunkat. Isten azonban látja kitartó fáradozásainkat, állhatatosságunkat. Tudja, mennyi mindenről mondtunk már le, és látja a törekvésünket. Ő ismer bennünket hibáinkkal együtt. Ezért ne csüggedjünk, hanem bízzuk rá magunkat Isten gondviselésére.

Kedd (október 27.)

[Jézus Krisztus] engesztelő áldozat a mi bűneinkért, de nemcsak a miénkért, hanem az egész világ bűnéért is. 1Jn 2,2 (4Móz 14,19a; 1Sám 26,5–9.12–14.17–24; Jób 31,16–40) Krisztus válogatás nélkül magára vette minden ember bűnét. Ő nem volt személyválogató, nem csoportosította az embereket szegényekre és gazdagokra, de még csak vallási alapon sem különböztetett meg senkit sem. Jézus bennünk sem a farizeust vagy a samáriait, a keresztényt, zsidót vagy a muzulmánt látja, hanem a bűnös embert. Azt, aki nélküle elvesztett és kiszolgáltatott ebben a világban a gonosz erőinek és hatalmának. Krisztus határtalan szeretete az emberiség iránt azóta is töretlen, mi pedig hálásak lehetünk Istennek értünk hozott áldozatáért.

Szerda (október 28.)

[Isten] minket is elhívott, nemcsak a zsidók, hanem a többi nép közül is. Róm 9,24 (Jer 31,31; Péld 29,18–25; Jób 32,1–22) A megszületés ajándék Isten-től, és a hívás nekünk is szól. Nemcsak azoknak, akik beleszülettek az egyházba, a gyülekezeti közösségekbe, hanem a kívülállóknak is, egyszerűval mindenkinek. S amikor Isten megszólít és elhív, akkor valami új kezdődik el az ember életében. A prioritások és fontosságai sorrendek gyökeres változását élhetjük át ilyenkor. Az „én” az első helyről lekerül, és átadja helyét az Atyának és Krisztusnak. Másfelől előtérbe kerül az egyes szám második személy, a „te” is, és már nem az lesz a legfontosabb, hogy mit akarok én, hanem számításba veszem azt is, hogy mit akar a másik. Fontos, hogy mindig meghalljuk a hívást, és ne váljunk süketekké.

Csütörtök (október 29.)

Ezt mondja az Úr: Ne dicsekedjék bölcsességével a bölcs, ne dicsekedjék erejével az erős, ne dicsekedjék gazdagságával a gazdag! Aki dicsekedni akar, az azal dicsekedjék, hogy érti és tudja rólam, hogy én vagyok az Úr! Jer 9,22–23 (Róm 1,16; Ézs 32,1–8; Jób 38,1–21) Manapság különösen igaz, hogy nagyon szeretünk dicsekedni. Eredménycentrikus világunkban nem is kell ezen csodálkoznunk, hiszen azt látjuk, hogy az boldogul az életben, aki jól tud helyezkedni, jól tudja menedzselni magát. Ehhez pedig hozzátartozik óhatatlanul is a dicsekvés. Nagyon nehéz határt szabni mindezeknek. Isten arra buzdít, hogy ha dicsekedni akarunk, akkor vele dicsekedjünk. Milyen jó lenne, ha valóban örte adnánk hálát, a tőle kapott ajándékainkért!

Péntek (október 30.)

Istenünk, az Úr... ne hagyjon el bennünket, és ne vessen el magától! 1Kir 8,57b (ApCsel 17,27; Lk 22,49–53; Jób 40,1–5) Sokszor kiáltunk mi is kétségbeesett helyzetünkben, nehézségeink közepette Istenhez. Mert van úgy, hogy azt érezzük, elhagyott bennünket az Isten. A valóságban ennek az ellenkezője igaz. Isten mindig velünk van, csak mi vagyunk sokszor nagyon távol tőle.

Szombat (október 31.)

Légy újból nyugodt, lelkem, mert jól bánt veled az Úr! Zsolt 116,7 (Mt 6,8; Mt 5,1–10/11–12; Róm 3,21–28; Jób 40,6–32) Az Istennel való összhang a lélek békesége. Amikor az ember érzi, hogy Isten a tenyerén hordja, vagyis tapasztalja jóságát, gondoskodó szeretetét. Ez örömmel és békeséggel tölti el szívünket. Ennek megtapasztalása leginkább az imádság során adatik meg nekünk. Ilyenkor letehetjük a mindennapok terhét, és megköszönhetjük Istennek mindazt, amit tőle kaptunk. Nemcsak örömeinket és sikereinket, hanem a bajokat és a nehézségeket is, a próbákat és a kudarcokat is, mert ezek által is tanít bennünket az Isten. Tanít alázatra és türelemre, de legfőképpen arra, hogy soha ne feledkezzünk meg arról, hogy ő a mi Atyánk.

■ SZARKA ÉVA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 25-étől november 1-jéig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>9.30 / ZDF (német) Evangélikus istentisztelet közvetítése Nasswaldból</p> <p>9.30 / Bartók rádió Musica Sacra</p> <p>10.10 / Duna Tv Evangélikus ifjúsági műsor</p> <p>11.00 / Duna Tv Evangélikus istentisztelet közvetítése Ósagárdról</p> <p>15.15 / Pax Tv A Pécsi gospelkórus hála koncertje</p> <p>15.30 / Kossuth rádió A Metro Klubtól a Szigetig</p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet</p> <p>19.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</p> <p>20.50 / Bartók rádió Malcolm Bilson fortepianón játszik</p>	<p>12.50 / M3 Túrabakancs (magyar riportfilm) A Vértes vadona</p> <p>19.25 / Kossuth rádió Tetten ért szavak Balázs Géza műsora</p> <p>19.30 / Duna Tv Maradj talpon! (kvízműsor)</p> <p>20.00 / Pax Tv Kút (élő interaktív műsor) Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</p> <p>21.16 / Bartók rádió A Berliini Filharmonikusok 12 cselistájának hangversenye</p> <p>22.15 / M3 Shakespeare: Romeo és Júlia Miskolci Nemzeti Színház, 1986</p> <p>0.30 / Duna Tv A király látogatása (angol film, 2012) (91')</p>	<p>5.08 / Kossuth rádió Igéző</p> <p>5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok</p> <p>6.40 / M3 Amiről a kövek mesélnek... Szombathely</p> <p>10.15 / M2 Mesélj nekem! (magyar rajzfilmsorozat)</p> <p>12.05 / Bartók rádió A Concerto Budapest hangversenye</p> <p>17.00 / Pax Tv Ünnepek Weöres Sándor- emlékműsor</p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Hétközi istentisztelet (credoradio.hu)</p> <p>23.25 / Duna Tv MűpArt Classic Verdi és Rossini: Stabat Mater</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió „Tebednek bízunk eleitől fogva...” A református egyház félrója</p> <p>15.10 / Duna World Keresztfához megyek... (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Lélakhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>20.40 / Duna Tv Szabadság tér '89 (történelmi magazinműsor)</p> <p>21.10 / Bartók rádió Régi zenei napok, 2015</p> <p>22.05 / M3 A csodálatos vargáné (magyar tévéfilm, 1968) (69')</p> <p>23.20 / M3 Pacsirta (magyar játékfilm, 1963) (97')</p>

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>9.00 / Pax Tv Anima Soni-koncert</p> <p>10.00 / Duna World Élő egyház (vallási híradó)</p> <p>11.30 / Duna Tv Az emberi csoda (német ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Az izmok hatása az életünkre</p> <p>12.00 / Kossuth rádió Déli harangzó a vadosfai evangélikus templomból</p> <p>17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Nyitott ajtó (egyházi magazin)</p> <p>19.35 / Bartók rádió Régi zenei napok, 2015</p> <p>21.20 / Pax Tv Egyházak szerepe a mai társadalomban</p> <p>21.55 / Duna Tv Narancsos kacsasült (olasz vígjáték, 1975) (102')</p> <p>23.50 / M3 Páskándi Géza: Vendégség</p>	<p>5.50 / Duna Tv Hajnali gondolatok</p> <p>11.07 / Kossuth rádió A Hely (riportműsor)</p> <p>11.40 / Pax Tv Tarisznyám, kenyerem, hócipóm (riportfilm)</p> <p>13.27 / Bartók rádió Christian Gerhaer Mahler-dalestje</p> <p>16.05 / Duna World Isten kezében</p> <p>18.25 / Duna World Hazajáró Magas-Tátra</p> <p>20.30 / Pax Tv Bibliai közmondások (előadás-sorozat)</p> <p>20.35 / Duna Tv Fölszállott a páva (népzenei tehetségkutató műsor)</p> <p>21.30 / Kossuth rádió Rádiószínház Az ördög egy fekete kutya</p>	<p>10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus magazin</p> <p>10.05 / Kossuth rádió Evangélikus istentisztelet közvetítése Balatonboglárról</p> <p>10.25 / Duna Tv Református riportok</p> <p>13.15 / Duna World Shakespeare: A vihar Várszínház, 1984</p> <p>15.30 / Szent István Rádió (Észak-Magyarország) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (szentistvanradio.hu)</p> <p>16.25 / Duna World Reformáció napi református istentisztelet</p> <p>19.35 / Bartók rádió Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet Verdi: Rekvium</p> <p>23.10 / Duna Tv Szent Johanna (amerikai film, 1948) (145')</p>	<p>8.00 / Civil Rádió (Budapest) Lélekhangoló Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu, ismétlés: 22.00)</p> <p>9.00 / Duna Tv Isten kezében</p> <p>10.25 / Duna Tv Metodista magazin</p> <p>13.55 / Duna Tv Van ott valaki? (angol film, 2008) (90')</p> <p>19.00 / Pax Tv Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</p> <p>19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) Evangélikus istentisztelet</p> <p>19.35 / Bartók rádió Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet Dvořák: Rekvium</p> <p>19.47 / Kossuth rádió Csillagváró A Makám együttes lemezéről</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519.
Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Szerkesztési titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA Mária (maria.ball@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: FEDOR SÁRA (sara.fedor@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Munkatárs: WALKÓ ÁDÁM (adam.walko@lutheran.hu). Rovatvezetők: DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). Szerkesztőbizottság: ADÁMI Mária, BALCZA MATE, B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGELY, RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385.
Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: KONSILIO Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokkal tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

